

K i ø b e n h a v n s U n i v e r s i t e t s j o u r n a l.

Tredie Aargangs Fjerde Hefte.

I.

Tale,

holden paa Universitetets øverste Høresal den
4de Juni 1795. ved Rektoratets Medlæg-
gelse. Oversat af Latin.

Naar jeg ved Fratrædelsen fra dette akademiske
Øvrighedsembede overveier vort Akademies Tilstand,
og betænker hvad gladeligt eller bedrøvet i næste Aars
Omløb er hendet os; saa burde jeg have Aarsag at
ønske mig til Lykke, om jeg allene kunde overantvorde
denne Kærdoms Stat heel og holden, og saadan som
jeg selv har annammet den, til min Eftermand. Thi
i denne almindelige Lyst til at rokke alle gamle Ind-
retninger og omdanne dem, som man foregiver, til
det bedre — en Lyst, som det vilde være ligesaa uviist
og ukjærligt i det Hele at fordømme, som taabeligt,
naar man kender Personerne, der ofte drive Bærket,
og deres Drivefaadre, ikke at indsee, at Nyfgenhed
og Praterie har større Deel i Meget, end Klogskab

og Forstand — i denne herkende Kildren (siger jeg)
efter at forandre og kuldeaste Alt, snarere end at for-
bedre, bør vi ansee det vel bestilt med os, naar det
ikke gaaer os ved disse Personers Omsorg for vor For-
ædlelse og Forbedring, som man i den æspiske Fabel
fortæller, det gif Megeren, der var kommen i en nye
Herres Cie, som, da han troede, at han ved den for-
rige Eiers Forsømmelse havde denne Farve, vaskede
og skrubbete ham saa ynkeligen, at han faldt i Syg-
dom: saaledes vi ogsaa ved disse Reformatorens utidige
Slid forværres snarere end forbedres *).

Desto mere maae vi prise vor Lykke, at vi ikke
allene har undflyet denne falske Forbedringsiver, men
ogsaa seet denne Skoles Fordele forøgede ved Tidernes
roesværdige Vestræbelse for at renske gamle Stiftelser
fra Oldtidens Rust og Smuds, og give dem en med
vore finere Sæder, og Tidernes forandrede Farv og
Nødvendigheder mere passende Skikkelse. Paa hvad
Maade og med hvad Skjonsomhed dette er skeet, har
jeg anseet baade for Taknemmelighedspligt paa dette
Sted korteligen at forklare, heller ikke upassende med
denne Dags høitidelige Sedvane. Men hertil behø-

*) Hr. von Kochou har en Tanke om Reformationer, som jeg ikke kan andet end gjøre til min: "Erasmus
"sagde viseligen: "reformare oportet in ecclesia, non ecclesiam! Hvor altsaa noget endnu staaer, fordi det
"længe har staaet, der sætter Støtter til, Mennekvæmmer! seer heller de vakende Hionestene efter,
"men lader Bogningen sin gothiske Gavl, den har maafee yndige Døiskammer. Men forandret I
"ved det Sel s Form, saa kommer I imidlertid til at betale der Husleie, indtil alting igien er sær-
"digt, sundt — beboeligt og — møbleret." See neue deutsche Monatschrift von Gens, Januar 1795.

ver jeg Eders Overbærelse, høifæredede Kolleger og Medstuderende! at, da det jeg agter at sige Eder, ingen Nyhedsinteresse har, hverken af Tingene selv, som ere Eder bekendte, eller af Fremsetningsmaaden, som ingen Prydelse taaler, I ikke desto mindre ville anhøre mig med Agtsomhed og Belvillighed.

For at begynde fra vor Skoles indvortes Forfatning, jeg mener fra vore Studiers Tilvæxt ved duelige Lærere; saa har Naturvidenskaben, som i disse Tider har begyndt at reise Hovedet hos alle cultiverede Folk, ogsaa ved vort Universitet erholdt en nye Glands i forrige Aar. Vel har Naturens Studium aldrig været forsømt i Danmark, men altid i Forhold til andre Videnskaber holdt lige Strid med de øvrige Nationers Bestræbelser. Beviis herpaa ere de store Navne: Bartholinus, Wormer, Ole Borch, Henrich Smith, Simon Paull, Kylling, og andre. Ikke mindre have i vor Tiid Kongerne, og dette Akademies Patroner med roesværdig Flid umaget sig for at opbylde Naturhistorien og Naturvidenskaben. Hvad Friderich den Femtes, af glørværdig Ihukommelse, aldeles kongelige Gavnlighed har bidraget til denne Videnskabs Fremfærdelse, efter daværende Ministres, Bernstorffs og Moltkes Raad og Tilskyndelse, skal blive i evigt og uforglemmeligt Minde: hvor store Pengesummer han har udgivet, være sig til at indrette Naturamphitheatret paa Charlottenborg, hvilket siden er blevet forflyttet til denne Skole, eller til den botaniske Haves Anlæg paa Amalienborg, eller til at lade duelige Mænd reise, for at forøge Naturens Kundskab, ikke allene i sine egne Lande, men i de fierneste Egne og Landskaber. Fra denne Periode have vi de ypperlige Mænd Solm, Oeder, Ascanius, Rottbøll, Solmskiold, Forstkaal o. fl. Men heller ikke ringere er det, som vor nu glørværdigst regierende Konge har gjort for at opbylde og befordre Naturens og de naturlige Producenters

Kundskab. Hvor stor en Deel deraf vi skyldte vor forfaae Aar siden afdøde Universitetspatron, Grev Otto Thott, er i alt for frist Erindring, end at det behøver videre at omtales.

Alligevel savnedes endnu Meget, som var efterladt til de følgende Patroners Omsorg. Fornemmelig savnedes ved dette Universitet særdeles Lærere, der kunde tage sig af og undervise i de enkelte Discipliner, som Naturens saa vidtløftige Studium omfatter. Thi i gamle Dage, da dette Universitet først blev stiftet, og de øvrige frie Konster og Videnskaber fik deres Lærere, hvilke i Stedet for Løn fik Anvisning paa Fordegods og Tiender, deels af de kongelige Domæner, deels af det seculariserede geistlige Gods, syntes Naturvidenskaberne ikke at være af den Omfang, at enhver kunde kræve sin egen Lærer. Derfor blev Naturphilosophien eller Physiken henlagt snart til en Medicus, snart til en Mathematicus, som en Tilgift til hans Profession, den han i sine Sparetimer, naar nogen Tiid var tilovers fra hans Hovedstudium, kunde tage sig af og dyrke. Og derved er det forblevet indtil vore Dage. Nu Chymien og Botaniken, som i vore Tider synes at kunne sysselsætte en heel Mand, og en Mands hele Levetiid, vare saa forladte, at, dersom ikke i forrige Aarhundrede Ole Borch havde levet, hvilken man havde kunnet overdrage disse Videnskaber til at undervise i, endskjønt han var kaldet til og blev lønnet for at lære de skionne Videnskaber og den latinske Beltalenhed; saa skulde Chymie og Botanik i nogen Tiid ingen offentlig Lærer have ved dette Akademie. Og endskjønt denne store Mand skyldte begge, eller rettere, alle tre Embeder saaledes, at det er vanskeligt at sige, i hvilken Profession han herskede (thi han herskede i dem alle); saa seer enhver dog let, hvor præfær en Videnskabs Tilstand er, som behøver saadanne temporære og paa Slump beroende Støtter, for at kunne holde Hovedet i Veiret.

I nyere Tider, da Naturens Studium alt mere kltog, og man indsaae, at denne vidtloftige Mark ikke var een Mand's, eller nogle faa Mand's Sag, men maatte, saa at dyrkes tilgavns, udstykkedes i flere Dele, og saa at siges Lobber, hvoraf enkelte Stykker maatte udlægges til enkelte Dyrkere; fik vel Naturhistorien og Chymien sine egne Lærestole og Lærere ved dette Universitet, som i Særdeleshed skulde tage sig af disse Videnskaber og lære dem. Men da der af denne Skoles Fond ingen eller meget ringe Løn kunde udgiøres disse Lærere, var det fornødent, at det Kongelige Statkammer maatte komme vor, eller rettere sagt, Videnskaberne og Statens Trang til Hielp, og forsyne dem med overordentlig Løn. Men da denne, som det gaaer, ofte mere skienkedes Personerne, end deres Indsigter, saa er det ikke at undre, at den var temporær, og lempet efter den Kongelige Kasses øvrige Fornødenheder. Derfor, da Hr. Overberghauptmand Bränniche, som i mange Aar har været Naturhistoriens Jiir ved dette Akademie, forlod os, ansaaes Universitetets Naturkabinet, hvilket han havde gjort sig saamegen Flid for at forøge, saa værgeløst og forladt, at vi stode fare for, til ikke ringe Skam for os, at miste det, dersom vi ikke havde havt den lærde Mand Hr. Gregers Wad, som kunde paatage sig den Værgeløses Omsorg, og redde det helt og holdent for dette Universitet.

Med denne Mand's Ansættelse have vi saa meget mere Aarsag at ønske os til Lykke, som han har nydt sin akademiske Opdragelse imellem os, og selv vel kyndig i den gamle Literatur, giver os det visseste Haab om, at han vil foreene Kiærlighed til Humanitet med Naturens alvorligere Studium, og foregaar sine Tilhørere med Exemplet, paa hvad Maade de kan gjøre frugtbare, saavel for deres Videnskab, som for den skønne Literatur, hine gamle Naturfertilkeres Skrifter, en Aristoteles's, en Theophrast's, en Plinius's og fletes, hvori der ere saa mange Ting, som træve en elegant,

og ikke mindre med Sprogkundskab og Philosophie, end med Kundskab om Naturen forsynet Fortolker.

Anderledes eller bedre var ikke Chymiens Tilstand efter Hr. Elovius Mangors Dødtgang. Men ogsaa denne Forlegenhed har Kongens Forsynlighed nylig afhjulpet, ved at bestikke tvende Mænd til Professorer i Chymien, som havde tilbudet sig at tiene dette Universitet uden Løn, begge erfarne Apothekere i denne Stad: den ene Hr. Gottfried Becher, som baade har hørt de ypperligste Chymister i Tyskland, Holland og Engeland, naar de for deres Tilhørere aabnede deres Konstes Hemmeligheder, og selv ved Forelæsninger over Technologien i det naturforskende Selskab gaaer mangehaande Konstnere og Haandverkere tilhaande med sine Indsigter: den anden Hr. Daniel Manthey, som allerede tilforn i det chirurgiske Akademie har holdt chemiske Forelæsninger med Nytte, og da hvn selv har Formue, nyder den herligste Leilighed til at ophielpe Naturens Studium af egne Midler. Af disse Mand's nyttige Tjeneste tør vi love dette Universitet saa meget større Frugter, som deres egen Fordeel er forbunden med deres Professions offentlige Nytte, og som de kunne anvende de Forsøg, de ansille til det chemiske Studiums Forfremmelse, til Binding for deres egen og private Nøring.

Om de øvrige Studier, som dette Universitet omfatter, og deres Skiebne i mit Rektoratsaar, har jeg ikke stort at sige: undtagen at i det juridiske Fakultet den gamle Skade, som fra mange forløbne Aar har gjort vore Lovkyndige mindre gavnlige for deres Videnskab og for Themis's Dyrkere, end for Statens temporære Fordeele, endnu ikke er helbredet. Thi neppe var det Saar, vort Collegium havde faaet ved de Daands Slappelse, som havde foreenet det med Hr. Generalauditor Nørregaard, læget ved det, at Hr. Professor Cold var befalet at tage Sæde i vore Moder som hans Vicarius; seerend denne pludselig blev

revet bort, ikke allene fra det akademiske Raad, men overalt fra Videnskaberne og Universitetet, og anvist at præsidere i denne Stads Politiraad, som Politimester. Hvilket Ørighedsembede, ligesom det vil sætte Mandens Talenter og Dyder i større Glands, saa er det meget ærefuldt for vort Collegium, at hos os først fandtes den Mand, som med Lærdom og akademisk Erudition, der tilforn ved dette Embeds Besættelse ikke synderligen var kommen i Betragtning, forbandt den Klogskab, Nærhedsnærvarrelse og Virksomhed, som hidindtil eene har været paaseet hos den som fulde beklæde denne Magistratspost. Dog er Tingen ikke uden Exempel. Thi i Begyndelsen af dette Aarhundrede var den berømte Astronom Ole Rømer Stadens Politimester, som tagen af Mathematikerne Klasse, har herligen forbedret det hele Politivæsen, saavel ved en nsiagtigere Bestemmelse af Vægt og Maal, som ved andre skønne Indretninger. Dog beholdt han sit Sæde i det akademiske Senat; ligesom vi ogsaa tør haabe, at vor Sold, naar han ved sin Klogskab har ophjulpet Stadens offentlige Disciplin, vil komme tilbage til sin forrige Lærestol i dette Akademie, og ved sin grundige Kundskab om vore Love, og sin smukke Lærdom blive ved at pryde vort fædrene Lovkyndigheds Studium, og lette os vor Kofsøed Anchers Savn.

J det medicinske Fakultet er i mit Aar ingen Forandring foregaaet, undtagen at Hr. Etatsraad Saxtarph er befalet at tage Sæde i Consistorium, at det medicinske Studium kunde have nogen der, som tog sig af dets Fary, og tillige, naar den aarlige Bævel af det akademiske Rectorat kom til den juridisk-medicinske Klasse, at der da kunde være nogen, som kunde tage imod det akademiske Zepter efter Forsædrenes Anordning. Hvad Fordeel vort Universitet vil vinde herved, skal næste Aar udviise.

Jeg kommer nu til Philosophernes Klasse, som i Conferentstraad og Professor Morten Zubner, en Mand overmaade vel bevandret i Natur- og Statsretten, har lidt et Tab, der saameget mere fortæner at omtales, som ved hans Død det philosophiske Fakultet omsider er renset fra et Onde, som længe har plaget vor Literatur, og Leilighed aabnet til at giengive de forskiellige Sprog og Videnskaber, som Oldtiden har indbesattet under Navn af Philosophie, til sine egne og retmæssige Lærere. Jeg maae forklare mig nærmere.

Allerede fra mange Aar tilbage havde den vrangne Skik taget Overhaand hos os, at de unge Mand, som syntes skittede til at blive akademiske Lærere, til hvad Profession og Videnskab de havde opofret sig, allerførst indpakkedes i det philosophiske Fakultet, for her ligesom at tilbringe deres Læreaar, og siden engang, naar Leilighed gaves, at opstige i et af de høiere Fakulteter, imidlertid nøiede med Philosophernes smælere Færing, indtil noget federe fra Theologien, Jurisprudens eller Medicinen tilbød sig. Saaledes var det philosophiske Fakultet et Slags Seminarium for de andre Fakulteter, og naar en Profession i samme blev ledig, eenedes Professorerne indbyrdes, og med deres Colleger om samme, ligesom de romerske Proconsuler og Proprætorer om de ledige Provinds^{*)}; saa at enhver havde Lov at paatage sig og besørge hvad Provinds, saa at sige, af Videnskaber og Sprog, han lystede. Paa denne Maade see vi, at vor store Ludvig Holberg har stiftet adskillige Professioner, og gaaet efterhaanden fra Metaphysikens Lærestol til den latinske Beltaalenheds, fra denne til Historiens.

Hvor skadelig dette forkerte Væsen, som blev understøttet ved Candidaternes egennyttige Paatrængenhed, og Universitetspatronernes forsængelige Iver for

*) Romerne kaldte dette: *pararc provincias*.

at befordre deres Eljenter og Hovmestere, har været for vor videnskabelige Ære, behøver jeg paa dette Sted ikke at ommelde *). Nok! det var Anledning til, at ogsaa Hübner forud fik Sted i det philosophiske Fakultet, ikke for at have bestandig Voepæl der, men for ved Leilighed at flytte op i Juristernes Klasse, som Lærer i Stats- og Folkereetten; hvilket Embede jeg ingen Grund har at tvivle om, at han jo vilde have fyldestgjort til sin og denne Skoles Berømmelse, isald han havde naaet dette. Thi Manden havde et vittigt Hoved, megen Lærdom, stor Færdighed i de levende Sprog. Men da der iblandt de Indsigter og Videnskaber, som regnedes til det philosophiske Fakultet, ingen Plads var for Politisk og Cammeralvidenskaber, som han profiterede; og det juridiske Fakultet, hvor de henhørte, havde egne af Universitetets Midler lønede Lærere, saa ansaaes Hübner overflødig i vert Collegium, fornemmelig da det ikke var ham paalagt at prøve de Studerendes Fremgang, enten i Philosophie eller Lovkyndighed, efter hvilken Forretning og de Forelæsninger denne Prøven forudsætter, en offentlig Lærers Nytte hos os gemeenlig bedømmes.

Alligevel gjorde han baade Literaturen Ære, og Fædrelandet Gavn. Thi i sin Ungdom forklarede han Naturens Historie i et fransk Skrift **), som med stort Bisald blev optaget i Frankerig; og sit Fædrelands Rettigheder forsvarede han i et andet fransk Skrift, som handler om krigførende Magters Ret til at optage neutralske Skibe **); ligesom han ogsaa selv skal være bleven brugt i London til at afgjøre denne Tvist med Engländerne. Jeg vil ikke tale om, hvad han som Vicepræsident i Landhuusholdningselskabet

har gjort til at opbelyse Agerdyrkning, Handel, Fabriker og Haandværker; ikke at tale om hans Fortiener af dette Universitet selv, deels ved Omsorg og Narvaagenhed i de akademiske Magistraturer, deels ved Ærlighed og Flid i at forvalte Legater og Stipendier, som vare hans Omsorg anbefoede. Thi det er ikke mit Forsæt her at udbrede mig i Mandens Berømmelse. Jeg har ikkun vilde afvise dem, som staae i den Tanke, at han af Dovenskab eller Læbe for Videnskaberne har forsmået dette Universitets Bedste, da jeg er overbevist om, at han fattedes hverken Villie eller Evne, men allene Leilighed til at gjøre sig mere fortient af os.

Dette havde jeg at sige om dette Universitets indvortes Forfatning i mit Rektorat. Jeg gaaer over til den udvortes, hvis Flor og Velstand beroer for en stor Deel paa disse Jordeiendomme og Bøndergoder, som de forige Kongers, fornemmelig Christian den 3dies Gæmildhed, har anvist dette Universitet til Underholdning, saavel for fattige Studerende, som for Lærere; at de ikke allene conserveres Universitetet uskadede og usformindskede, men ogsaa, efter Tidernes Leiligheder, forskionnes og forbedres, og anvendes til større Brug og Nytte for begge. Heri have vi Narfag at ønske os til Lykke med hvad i vore Jordegødsers Sag i forrige Aar er foretaget.

Da de Tydske for 30 Aar og længere siden, efter Engellændernes Anviisning, havde indseet, at de største Uleiligheder som trykke Agerbruget, og forhindre Jordenes overflødige Afgrøde, maae tilskrives den ældgamle Maade at dyrke Agrene i Jellig og ligesom efter Ustale, hvorved en Bønde ikke har sine Jordes Behandling i sin Magt, men maae

*) See den herefter tilføiede Consistoriets Erklæring i Anledning af Daværende Universitetspatrons, Geheimeraad Solsteins, Forespørgsel.

***) Essai sur l'Histoire du Droit Naturel. London 1757. 8vo. 2 Tom.

****) De la Saïsse des Batimens neutres! a la Haye 1759, 2 Vol. 12.

afhænge af sine Naboer; og derfor paadreve, at Bøndernes Jorde bleve befriede fra dette Jelledskab, og enhver fik sin Jord udlagt for sig selv, at han kunde dyrke den efter eget Godbefindende: saa trængte denne Meening ogsaa igiennem til Danmark, og blev saa almindelig, fornemmelig efterat afg. Statsminister Grev Bernstorff havde givet Mønsteret paa sit Gode uden for Staden, at "Dreng og Kierlinger, naar de om Morgenen kom tilbage fra Posten og Dager-^{*)} set", ikke talte om andet end Jordudskiftning, Hovedmarkes Parcellering, Gaardes Udskytning og andet hidhørende, som om den eneste Sag, hvorpaa Fædrelandets Belfærd berede.

At der i denne første Heede og overdrevne Begierlighed efter at paaspynde en i sig selv heifnyttig Sag, meget blev overilet, som siden ved keldere og modnere Overlæg maatte, ikke uden Ciernes Skade, emgjøres, er ikke at undre. Dog vegtede Universitetets Jorddrotter sig vel for at gjøre sig skyldige i denne Vebredelse, og gave, som fordem ved Religionsreformationen, ikke efter for denne Reformation i Landbruget, førend dens Nytte ved mangfoldige Forsøg, saavel paa private som offentlige Landgoder, var sat uden for al Tvivl. Og endda havde denne Forbedring paa vore Goder langsom Fremgang, deels fordi den skulde iværksettes ved Ciernes fellede Samtykke, der i den Mængde af Meninger er vanskelig at erholde; deels fordi vi ønskede intet at udføre med Tvang, men alt med Landbrugernes gode Villie og Samtykke; og endelig fordi de dertil fornødne Udgifter maatte lempes efter vor Kasses Tilstand, som er liden og indskrænket.

Da disse Marsager vare blevne Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed Universitetets Pater bekendte, raadte H. D. os, at vi, for at drive denne Sag desto bedre og hastigere, skulde anholde om et Laan af den Kongl.

Kasse; saameget mere, som vore Bønders forbedrede Vilkaar ikke allene interesserede os, men ogsaa det Kongl. Skatkammer formedelst den større Sikkerhed for Afgifterne til Kungens Kasse. Da H. D. paa det Bedste havde anbefalet denne Sag, udgik et Kongl. Reskript af 10 Mai 1792, hvori visse Udnævnte af det Kongl. Rentekammer og Universitetet befales at træde sammen og opsætte en Plan, hvorefter de Forbedringer som eragtedes fornødne saavel paa Universitetets som Communitetets Jordegods, bequemest kunde udføres; og naar denne Plan havde erhholdet Kongl. Sanction, skulde Rentekammerets Deputerede iværksette samme, til hvilke Professorerne imidlertid skulde afstaae Godsernes Administration, og saalange oppebære i Løn af den Kongl. Kasse saameget, som deres Jordegoder aarlig havde indbragt efter en Middelberegning, gjort efter de 10 sidste Aar. Naar derpaa Alt efter den samtykte Plan var fuldført, skulde Godset overleveres til Universitetet, og administreres som tilforn af Professorerne; og hvad som efter Bøndernes ved denne Operation forbedrede Vilkaar vandtes i større Indkomster af Godserne, skulde, naar de anvendte Omkostninger vare fradragne, ene og allene komme Universitetet til gode.

Saasnart Kongens Villie var bleven bekendt, giort, samlede sig strax, af det Kongl. Rentekammer, Hs. Excellens Rentekammerets Præsident, tilligemed den første Deputerede, og af vort Collegium de Professorer som allerede vare udnævnte til Skolecommissjonen, tilligemed nogle andre, som især holdtes for at være kyndige i Landvæsenet.

To Punkter befandtes i det Kongl. Reskript, som fornemmelig gjorde vort Collegium bekymret, og som det ønskede forandrede. Den ene, at dersom vore Godser Administration blev overdraget til Medlemmer af det Kongl. Rentekammer allene, med Udelukkelse af Professorerne, kunde det være at befrygte, at de i Tidens Længde, under forandrede Grundsætninger og

*) Et Vers af Horaz's Epistler.

Tænkemaabe, kunde unddrages Universitetet: den anden, at dersom alle vore Godser paa een Tid skulde afleveres af Eierne, maatte Universitetet paadrage sig langt større Gield, end naar et Gods efter det andet blev afleveret, og Eierne beholdte Godserne tilligemed deres Indtægter, indtil Forbedringsplanen naaede til ethvert.

For at befrie os fra begge disse Betyrninger, er den nedsatte Commission indgaaet med Forestilling til Kongen, at, saalænge denne Landsforbedringscommission vedvarer, maatte stedse nogle i Landvæsenet kyndige Mænd af vort Collegium sidde i Commissionen, for at være tilstæde ved alle Overlag og Foretagender, styre

Alting tilligemed de øvrige Commissarier til Universitetets Bedste, og underrette Consistorium om alt hvad som foretages; fremdeles, at ligesom Eierne bør beholde deres Godser, og selv oppebære Landgilde og øvrige Indtægter deraf, saalænge de ikke ere underkastede den nye Forbedringsplan; saa bør de efterhaanden, som denne er udført, overleveres deres forrige Eiere igien. Da nu herom, saavel som om andre vigtige Punkter er skeet Forestilling til Kongen, under H. H. Durchl. kraftige Understøtning, tvivle vi ikke paa, at jo denne høfvtvigtige Sag, hvoraf denne Skoles Belfærd, ikke allene for den nærværende Tid, men for bestandig afhænger, kan ansees som afgjort *), og bragt saavidt,

*) Det Kongl. Reskript desangaaende er udkommet under 19 Juli d. A., og lyder saaledes:

Copie.

Christian den Syvende af Guds Raade 1c.

Vor sønderlige Gavn tilson! Da Os er bleven foredraget en fra den under 11 Mai 1792. af Os anordnede Commission, angaaende Kiøbenhavns Universitets og Communitets Jordegodfers og Tienders bedre Indeelning, indkommen Forestilling, tilligemed en forfattet Plan til ovenmeldte Niemeeds Opnaaelse; og Vi, efterat have taget denne Sag i nøieste Overveelse, allern. have fundet for godt, at Udførelsen af bemeldte Plan, som herhos er vedhæftet, og hvilken Vi i et og alt vilde have approberet, skal ske ved Commissariarier; Saa er hermed Vor allernaadigste Billie og Befaling, at I sammentræde i en Commission, for at besørge Planens Udførelse, og igiennem Vort Kantskammer at fremsøre de videre Forestillinger, som I i Tiden maatte finde fornødne, i Henseende til Jværfkattelsen heraf.

Og vilde Vi, at Os Elskelige Cancellieraad Michael Næstved, skal føre Pennen ved denne Commission, samt saavel derfor, som det i Planens 16 §. ommeldte, der tillige skal overdrages ham, tillægges af det til Indretningens Fremme attraaede Laan, et Honorarium af 300 Rdlr. aar. ig, saalænge indtil Indretningerne ere fuldførte, samt frie Befordring og 2 Rdlr. daglig i Diætpenge. Ellers vilde Vi tillige have anordnet, at I paatage Eder Administrationen af Universitetets Gods, saalænge indtil Indretningerne ere fuldførte, men at Godset ikke skal afleveres til Eder uden efterhaanden Hveviis, som de nye Indretninger i enhver Bye begynde, da enhver possessor corporis imidlertid maae vedblive, saavel at bestyre det ham pro officio tillagte Gods, som at have Indtægterne deraf, Indfæstning af nye Tæstere baade af Gaarde, Huse og øde Jorder iberegnet; dog at ingen Tæstere imidlertid udstædes af nogen possessor corporis, uden med det udtrykkelige Wilkaar, at den nye Tæster forbinder sig til at taale de nye Indretninger, og i Tiden betale de bestemmende nye Afgifter, samt at Tæstebrevene først maae forevises Eder; Ligesom og at en possessor corporis ikke imidlertid maae foretage sig noget i Henseende til Godsets Bestyrelse, uden forud derom at have indhentet Commissionens Betænkning og Samtykke; hvorimod I maae igien til Universitetet aflevere God-

at den i saa Nar kan fuldføres og bringes til Ende, til største Fordeel, saavel for os som vore Efterkommere og det hele literære Væsen.

Da dette altsaa er vort Universitets offentlige Tilstand, saavel udvortes som indvortes, saa har jeg Marsag at være fornøiet, og kan glad og med den her-

set efterhaanden Vnesiis, naar Indretningerne i enhver Vne ganske ere fuldførte. — Hvad Administrationen af Communitetets Gods angaar, da skulle dets Direktører vedblive samme, imedens de nye Indretninger besørjes af Eder efter Planen, siden dette Gods for det meste er udfikstet, og Indretningerne ei der maae gaae hastigern frem, end at de deraf flydende Udgifter kunde besrides med Overskuddet af Communitetets egen Fond.

I Henseende til den Professorerne ved Universitetet tilfagte Gotgiørelse ved Godssets Fratrædelse og Aflevering til Eder, da ville Vi, at Landgilden skal beregnes efter Middelløstet af de 10 sidste Aars Capiteltaxter, og udbetales dem ha'vaarviis; at Indsættningen, naar der under Operationen skeer Fæsteforandring, maae gotgiøres med 6 Rdlr. for Tønde Hartkorn, og at Restancer paa Godset maae ved Fratrædelsen godtgøres possessor corporis, naar de ikke ere over eet Aar gamle.

Betreffende den i Planens 10de §. udlovede Underkøttelse for Gaard- og Huusmændene af Frugt- og Træer fra Plantagerne ved Frideriksborg og i Ledøie, saavel som den i 13de §. udlovede Jagts Overdragelse til Bønderne paa deres udfikstede Lødder, da ville Vi have Eder bemyndigede til herom at correspondere med Vort Rentekammer for derigennem at blive Os forestillet. — Og da Professorerne, som allerede have anvendt en Deel til Udfikstningens Fremme, udsættes, formedelt de nye Indretninger fra, saa hastig, som ellers, at erholde forøgede Indkomster af Godset, saa tilfage Vi herved de nuværende Professorer ved Universitetet, at naar de forøgede Indtægter af Godset, formedelt de nye Indretninger, i Liden stige saa høit, at ei allene det aarlige Afdrag af Laanen deraf kan udredes, men der desuden bliver et Overskud, det halve af dette Overskud maae deles imellem Professorerne, i Forhold til enhveres Godssets Hartkorn, hvorimod den anden halve Deel af Overskuddet maae anvendes til Universitetets Bedste.

Endeligen ville Vi have bevilget, at Universitetets Gods maae pantsættes til Vort Creditkasse for det, til Indretningernes Udførelse tilfagte Laan af 60000 Rdlr., og til Obligationens Udsædelse af Consistorio, saaledes som Directionen for Creditkassen i dens Skrivelse af 28 Marti har forlangt.

I øvrigt ville Vi have bevilget, at Os Elskelige Jeremias Friderich Reuss Balslev, Secretær ved det siellandske Landvæsencontoir i Rentekammeret, som har ført Pennen ved ovennævnte under 11 Mai 1792. anordnede Commission, maae for hans derved havde Arbeide og Udgifter forundes en Gratification af 100 Rdlr., som maae udbetales ham af det til Indretningernes Fremme giørende Laan. Derester I Eder allerunderdanigst have at rette; Befalende Eder Gud! Skrevet paa Vort Slot Frideriksborg, den 19de Juni 1795.

Under Vort Kongelige Haand og Signet.

CHRISTIAN R.

ligste Udsigt i den tilkommende Tid forlade den akademiske Magistratur; i hvis Forvaltning, dersom jeg har udrettet noget til denne Skoles Nytte — mit Ønske har det i det mindste været — saa bør det alleene tilskrives mine høifæredede Colleger, hvis Wiisdom i at raade, Velvillighed i at understøtte, Kierlighed i at advare, jeg gierne og med Taknemmelighed erkjender. Hvad derimod er blevet forseet, eller mindre klogeligen besørget, det tilstaaer jeg gierne, er blevet forseet ved min egen Uagtsomhed og Mangel paa Øvelse i dette Embede. Men hvad jeg enten ikkun har begyndt, eller ikke vedrørt, vil den Mand, som Consistorium eenstemmigen har udnævnt til min Eftermand for følgende Aar, optage og fuldføre.

Denne Mand er Høiædle og Velbaarne Hr. Etatsraad Sæptorph, Doktor og designeret Professor i Medicinen ved dette Universitet, hvis ved mange Aars Erfaring erhvervede Klogskab, og ved langvarig og lykkelig Uøvelse af Vagtekunsten hos alle Stænder vundne Yndest, vil useilbarlig blive dette Universitet nyttig og forbedragtig. I Jesu Navn da *): Jeg Jacob Barden, Professor i Retsalsheden, og Universitetets hidtil værende Rector, efter den mig af det akademiske Senat overdragne Fuldmagt, erklærer, forkynder, udraaber Dig Matthias Sæptorph dette Universitets Rector for følgende Aar.

Vær os velkommen, Universitetets Rector! og modtag din nye Hæders Insignier paa Forsadrenes Buis! Ifør dig denne Purpurkaabe, som skyldes Kongens Gæmildhed; hvis Byrde naar Du føler at trykke dine Skuldre, saa betænk, at din nye Hæder ikke er uden Byrde og Besværligheder, hvilke Du skal gaae i Møde med Standhaftighed og Bevidsthed om dine Hensigters Retfærdighed. Tag imod disse Zeptere, og naar Du betænker, at de ere Levninger af den hierarchiske Magt, saa vil Du mindre fortryde paa, at det Herredømme som de bebude, har næsten tabt al sin Kraft, og er overgaaet i Andres Hænder. Seer der Akademiets Constitutioner og Fundatser, for hvis Opretholdelse Du skal segte med al din Forstand, Klogskab og Credit. Endelig seer Du her Akademiets Sigiller: hvilke vore Handlinger Du dermed bekræfter, skal anses gyldige, og have offentlig Myndighed. Og saa til Lykke med din nye Hæder! for at kunne forvalte den til dette Akademies Nytte, ønske vi Dig uafbrudt Hilsen og al Held.

Men I, ærede Medstuderende! modtager Eders nye Rector med Eders sædvanlige Godhed; og gjengjelder hans Iver og Bestræbelser for at giøre sig fortient af Eder, med Hæderhed, Lybighed og al Slags Tienstvillighed. Saa skal dette Universitet blomstre, ikke mindre ved gode Sæder end ved Videnskaber, og

Udkriften er:

Os Elskelige, Høi og Velbaarne Hr. Christian Ditlev Friderik Greve af Reventlow, Ridder, Vor Geheime raad, Kammerherre; Høiædle og Velbyrdig Wilhelm August Hansen, Vor Conferenceraad og 1ste Deputeret i bemeldte Kammer, Ædle og Velbyrdig Thomas Bugge, Vor Justiceraad og Professor i Astronomien og Mathematiken ved Kiøbenhavn's Universitet, Ædle og Høiærdede Claus Frees Hornemann, Doctor Theologiae og Professor i samme ved fornævnte Universitet, og Ædle og Velbyrdig Nicolai Christopher Kall, Professor i de orientalske Sprog sammesteds.

Den i dette Reskript paaberaabte Plan skal til en anden Tid blive meddeelt.

*) Den latinske Formular er, som bekjendt: quod felix, faustum, fortunatumque sit!

Læreres og Lærendes felles Belvillighed skal gjøre begge Livet sødt og behageligt.

Consistoriets Erklæring,

i Anledning af et fra Universitetets daværende Patron indkommet Forespørgsel, til Oplysning af et Sted i foregaaende Tale.

Da Consistorium selv i visse Maader har givet Anledning til den i foregaaende Tale ommeldte Uorden, ved en i Mæret 1747. afgiven Erklæring, saa vil det ikke findes upassende, her at læse denne Erklæring med nogle af mig tilføiede Anmærkninger: Sagen betras de da bestykkede 2de Professorer Møllmann og Stampe, som begge vare kaldede til Professores ordinarios, men med stipendium extraordinarium, hvilket for det meste blev dem udbetalt af 2den Professor Juris Rosoed Ancher, der af sin visse Løn maatte betale til Stampe 200 Rdlr. og til Møllmann 100 Rdlr. aarlig. Men da Meeningen var, at Ancher engang skulde befries fra denne trykkende Afgift, og disse to Mænd med Tiden ascendere til stipendium ordinarium eller Løn af Universitetet; saa forlangte Patronen at vide, paa hvad Maade dette kunde skee. Den Forlegenhed Professorerne her vare satte i, at afhjælpe den af Patronen begaaede Uorden, da han havde sat to Mænd ind ved Universitetet, uden at vide hvorfra han skulde tage Lønning til dem, maae undskyldes deres for Universitetets Være og Nytte vist nok ikke gavnlige Forslag. En Uorden drager stedse flere efter sig; men

den som har begaaet den første, bliver ogsaa ansvarlig for de øvrige. Her er Erklæringen.

Stormagtigste allernaadigst. Arvefonge og Herre! Paa Prof. Møllmanns allerund. Supplique af 10 Juni sidstleden, have vi efter allern. Befaling den 7de Juli indsendt vores allerund. Erklæring; men siden udaf Hs. Ere. Hr. Geheimconferenceraad von Holsteins Skrivelse af 14 Juli fornævnet, at det ikke var D. R. M. saameget om Rangen imellem de to Professorer, Møllmann og Stampe at gjøre, som at blive underrettet, om vi til Universitetets Bedste finder det gavnligt, at de to Prof. extraord. ascendere ligesom de syv Prof. Philosophiz til de beneficie og Penninger, som disse efter Fundatsen allern. ere bennadede med, eller hvorledes vi holde det for tiensligst at være med bemeldte to Professorer, og dennem, som D. R. M. paa samme Maade som disse to, allern. kunde behage efterdags at bestikke a). Vi maae allerund. betiende, at vi, ved Giennemlæsningen af forbemeldte Prof. Møllmanns Supplique ikkø have kundet mærke, at D. R. M. allern. Intention gik derhen, at have vores allerund. Erklæring i saadan Mening, som nu fornemmes. Efter den Tid haver det allern. behaget D. R. M. ved allern. Reskript af 4 Aug. sidstleden, at give Prof. Møllmann Fortrinet, saa der nu imellem hannem og Prof. Stampe er ingen Spørgsmaal mere om Rangen. Men hvad Hovedsagen i Hr. Geh. Conf. Rd. von Holsteins Skrivelse angaaer, da er den saa betydelig, at vi ei have turdet indsende nogen allerund. Erklæring, før end baade de iblandt os, som in feriis vare reiste her fra Staden, komme tilbage igien, og enhver især paa

a) Dette var altsaa kun et Forsøg af Patronen, som, naar det lykkedes, skulde oftere voves, for at forsyne Universitetet med Lærere paa halve Aarhundrede i Forveien, hvilket ogsaa skede.

det allernøieste havde overveiet Sagen til videre Conference paa Consistorio, for, om mueligt, endeligen at udfinde, og til D. R. M. allerhøieste Beslag allerund. at indfille saadant et mojen, som var frie for alle Slags Difficulteter, og derfor kunde vente D. R. M. allern. Approbation. Og dog have vi ved al vor Fliid og Estertanke ei kundet blive saa lykkelige, at naae dette vort allerund. Hiemærke: som D. R. M. udaf følgende allern. vilde fornemne.

Vi formene vel allerund., at saavel i Almindelighed, som og særdeles in facultate Philosophica det i D. R. M. allern. Fundation fastsatte Tal af Professoribus er tilstrækkelig nok, og til de 7 Læsetimer b) neppe flere bekvemmeligen kunde være, uden den ene at hindre den anden Auditores fra, meest af de saa, som ere begierlige efter at høre saavel den ene som den anden, der lase paa en Time: men negte dog ikke, at jo i vis Henseende det kunne være Univ. gavnligt, om docentium numerus blev forøget, saasom om Phylica, Moralen, jus naturæ kunde udførlig her, som paa alle andre Univ., doceres af egne Professoribus, da Jurister, Medici og Mathematici havde desuden nok udi deres egen scientier at bestille, nu at ikke tale om, at Prof. Logices neppe skal kunne have Tiid nok at docere allene baade Logicam, som for dum, og nu efter allern. Fundats tillige Metaphysicam, som indbefatter adskillige vidtloftige og betydelige sciencer, hvorføre det maae gierne blive ved Ontologien allene, som den første, og saa maae forbigaaes Psychologien og Theologia naturalis og Cosmologien, der ere de fornemste og betydeligste: dog er det end mere be-

tydeligt med de forommeldte scientier, hvilket allerbest kunde skee, som paa en Deel udenlandske Univ. ved at constituere adjunctos facultatum, hvilke ingen Salarium nyde, uden hvad de selv kan fortjene ved Collegia, og imidlertid giøre sig habiles til at betiene med Tiden de vacantvædende Professioner, hvilke da udaf dennem kunde besættes med de dæligste Subjectis. Dog dette Forslag vilde neppe være praktiserabelt i Kiøbenh., hvor det er kostbart at leve, og derfor ikke saa stor Frequentis af Studiois, der desforuden gemeentligen ere fattige; og saaledes saadanne adjuncti uden Løn og Haab: naar de da maaskee siden ei vare saa lykkelige at nyde Ascension, maatte derved fattes ud fra deres Bøfseds Brød paa anden Maade at søge; med mindre det maatte behage D. R. M. allern. at bestikke til adjunctos saadanne Mænd, der sad udi et mindre Embede, og formedelst deres Lærdem havde giort sig betiende og meriterede, som s. Ex. Præster, Rectores, Collegæ Scholarum in theologica & philosophica facultate, Doctores Medic. in Medica &c.

Tilmed ere allerede Prof. Mollmann og Prof. Stampe af D. R. M. allern. bestikkede til at være Professores ordinarii, skiont deres Professioner ikkun ere extraordinariæ: hvorføre der maae optæntes nogen mojen for deunem og andre, som D. R. M. efterdags allern. paa samme Maade kunde vilde bestikke. Og altsaa, da saavel Prof. Mollmanns som Prof. Stampes allern. Bestalling ikke lyder paa nogen af de i Fundatsen fastsatte Professionibus philosophicis, som alle vare og endnu ere forsynede: D. R. M. ogsaa selv i allerhøisibemeldte Deres Rescript af 4de Aug. paa Prof. Mollmanns aller-

b) Disse syv Læsetimer vare de saakaldte Lectiones publicæ, hvilke egentligen vare de eeneste Forelæsninger, en Professor var for bunden at holde gratis, men da de læstes om Vinteren i de kolde Auditorier, saa hortes de ogsaa gemeentlig frustra, og affærdigedes saa kort som mueligt. Mangen Professor holdt ingen andre Forelæsninger end de samme.

und. Supplique om Rang og anciennitet in emolumentis, allern. haver resolveret, at Rangene kunde gives Prof. Mollmann, men forresten befalet, at det med dennem skal beroe in statu quo indtil videre: Saa ere vi vel af den allerund. Meening, at begge disse Professores, og hvem ellers D. K. M. efterdags paa samme Maade allern. kunde besikke, rebus sic stantibus, ikke have nogen jus ascensionis til de septem Philosophis allern. tillagte beneficia og Lønninger. Men de kunde dog eengang komme til at ascendere dertil, og det paa adskillig Maade, nemlig enten ved foregaaende Designation til og Expectants paa visse Professioner, som de vilde erklære sig for at lægge sig efter, at de kunde vide at giøre sig des habileste dertil fremfor andre; eller og, som Designati ved første Vacants uden forskiel af Professionerne at ascendere til den vacante Professions Emolumenta, hvor det da vilde beroe paa D. K. M. Maade, hvad enten Prof. Mollman eller Prof. Stampe først skulde os ascendere. Altsaa have nogle af os været i de allerund. Tanker, at skient det ikke syntes tjenligt, at enhver Mand blev indifferenter designeret til alle Professiones philosophicas eller af andre Fakulteter, at nyde den først vacant vordendes Emolumenta, da det kunde hende sig, at han til Universitetets Skade og hans egen Tort, just kunde

faae den, han allermindst var beqvem til, og efter D. K. M. allern. Fundats dog maatte forblive ved den samme. Saa dog, efterdi ingen lærd Mand saaledes excolerer en science, at han jo tillige lægger sig formodentlig efter nogle flere scientias, artes og Lingvas, c) omendskönt ei vel mueligt lige vel alle; saa kunde det vel see, at een Mand kunde designeres til flere Professiones, hvilke som han meest havde lagt sig efter, og erklærede sig for, enten in facultate philosophica aliene, eller in philosophica og theologica eller juridica eller medica tillige, da han imidlertid ved saadan Designation blev desmere obligeret og encuageret til med største Flid at adplicere sig paa de af hannem udvalgte Professioner, paa det at han ved deres Baccanser kunde bevise sig at være dennem fuldkommen voren, og altsaa desviisere kunde faae enten den ene eller den anden: dog at han in facultate philosophica, naar han der fik en Profession, efter gamle Constitutiones og den nye allern. Foundation, som yngst Professor, tillige forretede Secretariatet, og lod sig noie med den Secretario tillagte Løn og Indkomst, indtil han blev afløst ved en yngre. d)

Forresten kunde saaledes efter den beskrevne Maade her ved Univ. altid være ligesom et Seminarium for alle, men især for de høiere Fakulteter e), og de saaledes designerede Professores, som de, der hav-

c) Denne Tanke kom især de unge Decani tilpas efter den gamle Communitetsindretning, da en Decanus skulde disputere daglig in omni scibili, og derfor let efter nogle Aars Ovelse paa Communitetet satte sig i Hovedet, at han nu ogsaa var dygtig til at docere i den Videnskab, hvori han saa ofte havde disputeret.

Udgiv.

d) Dette Forslag har man da ogsaa siden denne Tid ærlig fulgt, og endnu er den derved forvoldte No den i de philosophiske Professores Lønninger ikke ganske hævet.

Udgiv.

e) Saadant et Seminarium var det philosophiske Fakultet allerede i forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede. Især blev det theologiske Fakultet i lang Tid besat med Expectanter af det philosophiske, og naar Tiden blev disse for lang, inden deres Ascensionstour kom, saa at de, for at faae et bedre Levebrod, friste-

de Haab til adskillige Vacanser, vilde desværre ad interim tiene uden Løn, til hvilken ved Univ. ingen Fond Hayes, og vilde blive alt for stor Byrde for Bedkommende, om altid en eller anden Prof., som nu Prof. Kosoed Ancher, skulde give saa considerable Afgifter til andre, med mindre D. K. M. selv allern. vilde ad interim tillægge saadanne Professoribus designatis nogen liden Løn eller forsyne demnem i andre Maader, saa de ikke skulde blive Univ. til Byrde f). Men for de Inconveniencers Skyld, som frygtes, at een, som til en vis Profession alle ne kunde designeres, som han maaskee sin ganske Livstid forgieves og med Fortrydelse, ja til sit Lev-

nets Brods Spilbe kunde vente efter, og uden nogen sin eller andres Nytte g), naar Gud sparede dem Livet, som han skulde succedere. Derfor ere andre iblandt os faldne paa de Tanker, at det med Prof. Møllmann og Stampe, samt andre, som D. K. M. paa samme Maade efterdags allern. kunde besikke, bedst kunde forheltes saaledes. h) Naar som nogen Plads enten ved Dødsfald eller i andre Maader maatte blive ledig in facultate philosophica, sit samme at tilhøre, og kunde til samme ascendere den der var af D. K. M. aldst besikket Professor enten extraordinarius, eller, som nu Møllmann og Stampe, ordinarius, sed eum pro-

des til at søge Embeder uden for Univ., forbeholdt de sig dog deres Ascensionsret, isald de nogen Tid skulde faae i Sinde at betjene sig af samme. Jeg vil ikkun nævne Biskop Mathias Ancheren, som, da han i adskillige Aar havde været Prof. Math. infer. og Notarius ved Univ., med Ret at ascendere i det theologiske Fakultet, forbeholdt sig denne Ret, da han gik som Sognepræd til Laarnebye paa Amager, hvortil han siden blev befordret, først til Sognepræd til Trinitatiskirke, og siden til Ribe S. S. S. Denne for det theologiske Stadium vist nok ikke gavnlige Praxis, synes paa den Tid, da denne Erklæring blev affødt, at være kommen af Brug, og en fornuftigere indført, at de geistlige Mænd som attraaede at komme ind i det theologiske Fakultet, viste sig ved en offentlig Disputats paa det store Auditorium, enten i Anledning af en Doktorpromotion i Theologien, eller naar Vacanse forefaldt i Fakultetet. Saaledes sit dette Fakultet sine Lærere Bloch, Boldike, Geiske, men Consistoriets Forslag i nærværende Erklæring synes at ville gienkalde den gamle Misbrug, hvilken dog siden den Tid mest har truffet det juridiske Fakultet.

Udgiv.

f) Hvad Byrde disse uden Løn designerede Professorer under tiden have forvoldt Univ., vil jeg ikkun anføre dette Beviis paa af Actis Conf. ad Annum 1717. Pag. 200. No. 2. "Blev læst Prof. Ludvig Holbe gs Memo- rial af 11 Decbr., hvorudi han anholder, at isald der maatte være nogle Subsidier ved Akademiet, de da maatte ham til Subsistence forundes. Hvorpaa blev resolveret, at naar de Kongl. Renter indkommer, vil Professorens giøre for ham, hvad mueligt kan være. Imidlertid skal hannem strax forundes 20 Rdlr. af Trinitatiskirkens Sattigespenne, indtil anden Leilighed forefalder.. Jeg vil ikke tale om, at man nu og da har givet saadanne Professorer Reisespændier, som egentlig ere bestemte for Studerende: thi baade kunde de nytte dem ligesaa got som ander, og maaskee saa meget bedre, som de vidste deres Bestemmelse; og desuden sætter den blotte Professorititel ingen ud af de Studerendes Orden.

Udgiv.

g) Et Beviis nu afg. Conferenceraad Hübner.

Udgiv.

h) Det havde været at ønske, at Consistorium i Stedet for at giøre Forslag, hvorledes med saadanne Misbrug skulde forheltes, havde i al Underdanighed bedet Hs. Mst., at han efterdags allernaadigst ikke vilde besikke Professorer paa samme Maade, og eftertrykkelig foreskilt Inconveniencerne deraf.

Udgiv.

fessione extraordinaria. Og han maatte da straxen tiltræde et virkeligt Stipendium, dog som Constitutiones, og D. R. M. allern. Fundah. indeholder, begynde med den nederste Plads i Censistorio, og med Secretarii Sted og Len: da det da nok kunde skee, at han strax nød et Stipendium, efterdi dog ingen af de 7 stipendiis Philosophorum er bunden til nogen vis Profession, men alle opteres efter senium, sine ullo respectu scientiarum. Men efterdi det kunde hende sig, at den vacante Profession ikke just var hans fait, saa maatte han da alligevel blive ved at decere sin rette og ferrige Videnskab, indtil den Profession blev engang ledig, som han fuldkommelig var begvem og egentlig destineret til. Imidlertid maatte, indtil dette skeede, igien en anden habit Mand allern. beskikkes med Titul af extraordinario, som i hans Sted kunde læse og disputere i den først vacantvordende Profession, for et maadeligt interims-emolumentum, ligesom nu Prof. Mollmann og Etampe: hvilket interims-emolumentum vi da allerund. haabe, at D. R. M. af særdeles Kgl. Naade vilde selv tillægge hannem, siden Univ. Kasse ingen Fond dertil kan have, og det var alt for tungt for den yngste Prof. Philosophiæ, om han skulde miste saameget af hans Indkomst, hverfore han, som tillige Secretarius Universitatis, maane giere dobbelt Arbeide, og dog ikke engang i alt nyder saameget som en anden Professor. 1) Saaledes kunde continueres, saa tit og saa lange, som det D. R. M. allern. allern. behagede at beskikke slige nye Professore, og Univ. kom da ikke til at miste nogen Profession, der jo var fersynet. Ja, det kunde endog tiene til stor encouragement for de unge Studerende, der skulde, naar saadan Avancement

saaes, stræbe med større Iver at gjøre sig vel bekvemme i visse og faste Studiis, i Ferhaabning at Lodden i Dag eller i Morgen kunde og skulde paa dennem til at nyde Plads, først iblant extraordinarios og siden ved Vacance og Ascension iblant ordinarios. Dog finde vi ogsaa i dette Forslag nogle incommoda, 1) i hvorvel alle professiones bleve forsynede med collegiis, disputationibus og lectionibus, saa dog kunde en og anden professio ordinaria komme til at savne sin virkelige Profesf. ordinarium. 2) Hver der saaledes, som extraordinarius, for et ringe interims-emolumentum skulde forsynes en anden Profession, skint det skeede i Haab at ascendere med første Vacants til et Stipendium som ordinarius; saa dog kunde han komme til at leve længe nok in miseris, naar han ingen Midler havde, ingen Vacants i lang Tid forefaldt, og han dertil skulde forsynes f. Ex. en mathematisk Profession, som er kostbarere end andre, ja endog ex nobili officio holde observationes astronomicas vedlige m. v., under hvilke Omstændigheder han da endelig maatte tabe alt Mod, geraade i en inextricable Labyrinth, ja vel falde til en eller anden Extremitet, Ordenen uanstændig, og hans Talent til Nachdeel og Undergang. Saadanne vores allerunderd. Formeninger vi i dybeste Underd. indstille til D. R. M. egen allern. Vegag, og noksom befundne for sit Univ. havende Forsorg og Naade, der vi forblive

Rhon. d. Novbr. Rector og Professore

1741.

J. E. Kall.

1) Dette har nu forandret sig. Secretariatets Indkomster beløbe sig til fuldt saa meget som nogen anden Professore i det philosophiske Fakultet, naar jeg maaskee undtager Seniors. Arbeidet b tyder ikke heller saameget, efterat Univ. har mistet sin Jurisdiction og Skifteret. udgiv.

II.

Vinter: Forelæsninger ved Kiebenhavn's Universitet fra 1ste Novbr. 1795.

Theologernes:

Claus Grees Hornemann, Dr. og ordentlig Professor i Theologien, oplyser offentlig udvalgte Stykker af den bibelske Theologie; privat forklarer han de tre sidste Bøger af Psalmerne og Pauli Breve til de Thessalonicenser; de Studerendes practiske Qvæster bliver han ved at tage Deel i.

D. G. Mølbenhaver, Dr. og ordentlig Professor i Theologien, fortæller offentlig de fem sidste Capitler af det første Brev til de Corinthier og Talerne i Apostlernes Sierninger. Privat forklarer han Johannis Evangelium, og underviser som sædvanlig i saavel den dogmatiske som moralske Theologie. Privatistisime styrer han sine Tilhøveres Qvæster i at skrive og disputere.

M. Nicolai Røinger Valle, Dr. og ordentlig Professor i Theologien, samt Biskop over Siellands Stift, anstiller offentlig Læsninger over Bibelen. Tilbyder ogsaa sin Tjeneste til cateketiske Qvæster paa et beqvemt Sted.

Friederich Månter, Dr. og ordentlig Professor i Theologien, foredrager offentlig Indledning til det Nye Testamente; privat forklarer han den nyere Kirkehistorie, tilligemed den første og anden Bog af Psalmerne; han vedligeholder Qvæster i at skrive og disputere.

Juristernes:

Lauritz Nørregaard, ordentlig Professor i Lovkyndigheden, vedbliver saavel offentlig som privat fra X-IX. og XI-XII. at læse over den danske-norske Rettegang. Examinatoria vil han holde efter Tilhørernes Gøtbefindende.

Christian Ulrich Ditlev von Eggers, Dr. og overordentlig Professor i Lovkyndigheden, forklarer offentlig den offentlige almindelige Ret og Følgeret; privat Personernes Ret efter de romerske tydske Love og Ret i Lingen efter de danske-norske.

Johan Friederich Wilhelm Schlegel, Dr. og overordentlig Professor i Lovkyndigheden, forklarer offentlig Naturens Ret efter kantiske Principer, privat foredrager han den danske-norske Criminal-Ret, og vedbliver at forklare den første Bog i Christian den Femtes Lov; ogsaa tilbyder han sin Tjeneste for dem, som ønske at øve sig i at opløse skriftlig juridiske Qvæstioner. Collegia examinatória tilbyder han over en og anden Deel af Lovkyndigheden.

Frid. Thaarup, overordentlig Prof., oplyser offentlig Fædrenelandets Historie; privat giver han Kundskab om de færnemste europæiske Stater.

Frid. Theodor ZurtigKarl, Adjunct. i det juridiske Facultet, forklarer offentlig den hypothetiske Naturens Ret. Ligeledes agter han i offentlige Forelæsninger at foredrage den middelbare Lingenes Ret efter dansk-norske Love.

Medicinernes:

Mathias Sæptorph, ordentlig Prof. i Læge- og Jordemoder-Konsten, forklarer fra IV-V. i offentlige Forelæsninger Jordemoder-Konstens Theorie efter sit Systems Veiledning. Privat lærer han i passende Tider den medicinske Antropologie, saavelsom Jordemoderkonstens Operationer og Haandgreb.

Joh. Clem. Tode, offentlig Prof. i Medicinen, foredrager skifteviis fra IV-V. materia medica og den specielle indvortes Therapie, hiin offentlig, denne privat.

Frid. Ludv. Bang, offentlig Prof. i Medicinen, bliver ved paa sædvanlig Tid at undervise i den kliniske Medicin ved de Syges Senge i Friederichs Hospital.

Arnold Nic. Nasheim, Dr. og Prof. i Medicinen, lærer offentlig den medicinske Pathologie, privat Experimental-Physiken.

Mogens Gorrehov, Doct. i Medicinen og overordentlig Prof. i Anatomien, som Vicarius for Conferenceraad Rottbøll, demonstrerer offentlig Mandag, Tirsdag, Torisdag og Fredag fra XII - I. Fødselsdelenes og Sandsereffkabernes Anatomie og Physiologie; privat Onsdag og Løvedag Neurologien.

G. Becker, overordentlig Prof. i Chemien, foredrager fra JV - VI. Onsdag og Løvedag Experimental-Chemien.

Philosophernes:

Abraham Kall, ordentlig Prof. i Historien, foredrager offentlig Storbritanniens Historie, privat det 16, 17 og 18 Aarhundredes efter Büsch, og Fædrelandets efter Suhm.

M. Børge Riisbrigh, ordentlig Prof. i Logik og Metaphysik, lærer offentlig Logik, privat en eller anden Deel af Metaphysiken fra IX - X. I andre Timer igientager han hvad som hver Uge er giennemgaaet, og giver Notits om philosophiske Bøger.

Thomas Bugge, ordentlig Prof. i Mathematik og Astronomie, lærer offentlig den spheriske Trigonometri fra II - III; privat den spheriske og theoretiske Astronomie, og den mathematiske Geographie fra III - IV. Han tilbyder ogsaa sin Tjeneste, isald nogen forlanger en eller anden Deel af den anvendte Mathematik forklaret.

M. Nic. Christopher Kall, ordentlig Prof. i de orientalske Sprog, over Begyndere offentlig i at læse een eller anden af det Gamle Testaments historiske Bøger; privat fortolker han nogle Spaadomme i de saa kaldte smaa Propheter; tilbyder ogsaa sin Tjeneste at undervise i det arabiske og syriske Sprog.

M. Jacob Baden, ordentlig Lærer i Beltaalenheden forklarer offentlig, efter at have tilendebragt Catul, udvalgte Vers af Tibul. Privat fra XII - I. bringer han til Ende Strochs Samling af Cicero's Breve med den femte og siette Bog. Privatissime anstiller han Øvelser i den latinske Stil efter de Studerendes forskjellige Fremgang.

M. Laurits Sahl, ordentlig Lærer i det græske Sprog giennemgaaer i cursoriske Forelæsninger Xenophons Memorabilia Socratis, og Sophoclis Tragoedie Oedip's Rex.

M. Jeremias Wøldike, ordentlig Prof. i Mathematiken, lærer offentlig fra IV - V. Grundene i Algebra; privat den rene Mathematik efter Ræstners Compendium fra XII - I; ogsaa i en anden Time den anvendte Mathematik. Han er ogsaa villig at forklare en vis Deel af Mathematiken for dem som forlange det.

Stephen Sumars, Professor, lærer det franske Sprogs Regler fra XII - I. Tirsdag, Torisdag og Fredag, og gjør sine Tilhørere bekiendte med de berømteste franske Skribenter i de skønne Videnskaber; fra I - II. giver han ogsaa Anviisning til at skrive Fransk.

Nicolai Evert, overordentlig Prof. og Bibliothekar ved Kiøbenhavn's Universitet, forklarer offentlig Onsdag og Løvedag fra XI - XII. Heumanns Anviisning til Litterær-Historien.

Andreas Gamborg, overordentlig Prof. i Philosophien, forklarer offentlig to Dage om Ugen fra X - XI. de første Grunde i Pædagogiken, privat underviser han de øvrige Dage i Sadeløren. Han tilbyder ogsaa sin Tjeneste, isald man ønsker et andet Stykke af den practiske Philosophie forklaret.

Jacob Wolf, overordentlig Prof. i Mathematiken, forklarer offentlig Arithmetiken og de første Grunde af Algebra; privat Kl. 8 om Morgenens

Elementargeometrien og den plane Trigonometrie, efter Karsteus Compendium. Det Foredragne igiendager han ved Examination paa visse forud bestemmede Timer. Han bestemmer ogsaa en Time til at undervise i Infinitesimal-Regningen.

K. L. Rahbek, foredrager Rhetoriken 4 Timer om Ugen fra IV-V. efter Eschenburgs Anførsel; samme Time anvender han de øvrige Dage til at forelæse og forklare en eller anden berømt Stribent i Møders-Maalet.

Jørgen Kierulf, overordentlig Prof. i Historien, foredrager offentlig den romerske Historie, privat Fædrenelandets nyere fra den Oldenborgske Stammes Begyndelse, samt de Græske Republikers.

Gregers Wad, overordentlig Prof. i Naturhistorien, forklarer offentlig 4 Dage den Deel af Mineralogien, som kaldes Dryctognose, og det saavel dens propædeutiske Deel, som fornemmelig handler om Jaspilliernes Characterer, som den practiske, der afhandler deres Natur og Nytte i det borgerlige Liv, efter det verneriske System, og foreviser Exempler af Naturskabinetets Fossilier til Oplysning.

Om Onsdagen fra X-XII. staaer Universitetets Museum aabent for alle Naturhistoriens Elskere og Dyrkere.

Con. Frid. von Schmidt-Phiseldet, Dr. i Philosophien, lærer offentlig 3 Dage om Ugen den naturlige Theologie eller Religionens philosophiske Lære. Privat foredrager han 4 Timer den critiske Philosophies theoretiske Deel efter Dictata; ligesom han ogsaa tilbyder sig 4 Timer om Ugen at forklare Fundamentterne i det hebraiske Sprog. Dage og Timer vil han nærmere tilkiendegive efter sine Tilhøreres Leilighed.

Nic. Hofman Sevel Bloch, Dr. i Philosophien, tilbyder sin Tjeneste for dem som lægge sig efter Riibmands Geographien, eller dersom de skulle have

mere Lyst til det Engelske Sprog, foredrager han Grundene af samme, og forklarer Papes Forsøg om Mennesket, ligesom han ogsaa gaaer sine Tilhørere til Haande med ret at udtale og oversætte dette Sprog.

III.

Uddrag af Actis Consist. i den Svenske Krig fra Aar 1658 indtil 1660. (See Universitetets Journ. for 1794. S. 141.)

Den 26 Aug. Underd. læst Kgl. Mts. Brev, at afgangne Capitain Kinetats Liig maae udi Kirken begravet. Hvorpaa magnif. Vice-Rector begierede Professorum Bota om, hvorledes herefter skal forholdes med de Studenters Begravelser, som døe udi denne Krigstjeneste, og hvorledes forholdes skal med deres Officerers, som i lige Maade ved Døden afgaaer. Samtlige Professorum Bota vare eenstemmendes, at Studiosis, som i saadan Tjeneste for Fædrenelands Defension afgaaer, kan tilstedes Begravelse i Hel. Trefoldigheds Kirke; eftersom de godvilligen uden nogen Betaling strider for deres Fædreneland. Belangende deres Officerers Begravelser, vare de fleeste Professorum Bota, at eftersom de Officerer ligesaavel ere mercenarii milites, som alle andre som tiener i Krigen; og det vilde blive Kirken, som ingen anden Indkomme haver at holdes vedlige med, til mærkelig Stæde, om saa mange Leiersteder skulle for intet betages; det og er præter morem, da synes ikke, at den nem kan tilstedes Begravelse udi Kirken: mens dennem langt beqvemmeligere, (som og pleier at skee) at kunde begraves i Holmens Kirke. Hvilke Motiver blev for got anset, at Vice-Rector remonstrerede Secretæren, saag, data occasione, Hr. Rigens Hofmester.

Samme Dag. Læst en Memorial som Auditeur M. Jens Delmer havde leveret Vice. Rectori.

- 1) Om Studenternes Koste hos Professorerne.
- 2) Om godt Gevær isteden for det udhygtige.
- 3) Folk til Vrostvirket at forfærdige.
- 4) Deller og Søm, saavel som Tømmermand til Studenternes Gevær, og Munition ic.
- 5) Den Qvartegarde paa Volden at forfærdige.
- 6) Gamle Sætte og Kurve til Stanket. rve.
- 7) Om de Studentere, som holde sig til andre som Volunteurer, holde ingen Vagt ic., løbe bort efter efter egen Lykke.
- 8) At der maatte procureres et Programme paa ny over de Studentere, som ville sig ikke indstille, ikke allene at være resigneret ex numero studiorum, men endogsaa at maatte apprehenderes som andre Løsgængere ic.
- 9) Hvorledes med de Studentere skal helbes, som lade sig bruge under Borgerkabet og andres Compagnier ic.

Hvorpaa blev af samtlige Professoribus givet til Svar: til det 1ste, at Auditeuren lader alle dem som ikke have Koste i Communitetet, læste Tærninger om, hvem der skal være blandt de 144 Studenters Tal, som skal spises i Communitetet, og hvem de skal være, som skal have Indqvartering eller Penge. Og at Auditeuren insinuerer dem derhos, at hvis Professores som ikke har Provision at kan holde dem til Koste i Husset, de giver dennem en Sletdaler om Ugen. 2) Studiosi skal have deres eget Gevær ude hos sig i Forvaring, og forvalte det saaledes, saa de kan have lange Gavn deraf, og til det Brug skal det Gevær og Munition, som findes hos Universtetet, føres ud til dem. — 3) Professores og Supposita lover at sende en Karl eller et Qvindfolk til Studenternes Vrosviren at forfærdige; naar de faaer at vide, hvor stor Vrosten er, og hvormange Folk de haver dertil fornødne. 4 og 5)

Auditeuren haver at forhverve Oberstens Haand til Marsillum paa hvormange Deller og Søm, der behøves til Qvartegarden og andet at lade flye; og da efter Kongl. Mts. Anordning det der at hentes. 6) At Officererne giøre Overslag, hvor mange gl. Kurve og Tønder, der behøves til Standskurve, saa ville Professores betænke sig paa, hvorledes de kan blive hiulpsne. Med No. 7, 8 og 9 udi Memorialen at forholdes efter Kgl. Mts. Brev, dat. den 15 Aug.

Samme Dato. Den udlovede Forstrækning af Sølvs undskulte Professores sig at kunne efterkomme, eftersom dennem nyeligen adskillige Tynge formedelst Indqvartering og Vagthelden er paalagt, og dagligen tiltager, saa de nødes til at sælge af hvis giort Sølvs de haver.

Den 27 Aug. Begierede Vice. Rector og Professores, jeg Notarius (Stenbuch) vilde paa deres Begne give Bispen tilkiende. Estersom Bispen for nogen Tid siden ved 2de Præster M. Seuren og Hr. Jens havde begieret at vide, hvor mange Studiosi Ministerio kunde tilkomme at have udi Indqvartering; da haver Professores ikke hidindtil kundet give Ministerio Svar derpaa, fordi de kunde ikke faae af Officernerne Nulle paa Studenterne. Mens estersom af dem Nulle, som nu er giort, befindes foruden de 144 Studentere, som nyde Koste i Communitetet, at være 36 som ikke have Middel at holde sig selv; da er Vice. Rector og samtlige Professores gierne begierendes, at Ministerium af fornævnte 36 Personer vil tage en 3die Deel. Og hvem af Ministerio ikke haver Leilighed til at give dennem Indqvartering; at de da vilde give dennem en Sletdaler om Ugen, beregnet fra næstforleden Søndag, som var den 22 August. Hvilket Bispen tog at referere til Ministerium.

Samme Dag. Slutted, at Studiosi publico programmata bliver advarede, at de, som ikke haver frie Koste og begierer Indqvartering, møder tillsammans paa Volden i Morgen strax Ven er holden,

faa Kulle de blive accomoderede. Og de som ikke da møder, intet videre at pratendere, enten paa Kost eller Indquartering.

Den 28 Aug. Efter som M. Bartel Barthelinius er Skyldig for hans Indquartering fra den 10 Aug. til den 28 dets inclusive, 23 Rdr. 3 M. 12 S, og K. Msts Forordning, dat. 23 Aug. artic. quinto tilholder, at for absentibus skal betales, eller og ved Deputatos gøres Udlæg i deres Bce: da eftersom han skal have 200 Eldr. staaende paa Rente hos M. Willem Lange, af hvilke Renten er forfalden til 11 Junipassato, 12 Eldr., haver Vice-Rector og Professorens givet M. Langio tilkiende, at han paa M. Vertels Begne gjør Udlæg til samme Indquarterings Skyldstgiørelse, saavidt Summen kan tilstrække, og Renten efter Forstrækningen at affertes.

Samme Dag. Jens Fister og Ole Jerlov, som haver hidindtil havt Kost og Kammer hos M. Hans Env. Brochmand, kan ikke tilstedes Indquartering, eftersom de udi hans Huus have Middel at leve af, og ingen billigen kan forskyde sine Domesticos i denne Tid, som han haver havt i Tieneste og brugt hidindtil.

Samme Dag. Til Erklæring om Nyttterindquartering sluttede Professorens at blive ved den Ligning, som forleden Vinter blev gjort af alle Stænders Deputatis, og at betale, efter Kgl. Msts Tact, 102 Nytttere udi 2 Maaneder Indquarteringspenge; begiærendes gierne, at deres Resdentser for virkelig Indquartering maae være forfaanede. Hvorudi var Suppositorum nomine opkaldet, og nærværendes D. Assuerus Paynk.

Den 30 Aug. Endog efter Kongl. Msts. Tact, en Capitain ikkun tilkommer 3 Mk. om Dagen; dog, eftersom Studenternes Capitainer ikke kan blive biente af Studenterne, som andre Capitainer af gemene Soldater kan opvartes, da vil Univ. af Discretion give hver Capitain en Eldr. om Dagen; med Forord,

at Univ. det ikke gjør af nogen Obligation og Skyldighed, ikke heller skal være Univ. præjudicerligt, og at, hvad Tact herefter kan blive sagt, Officererne dog ingen Forhøielse nogen Tid begiæver. For de 4 næstforegaaende Dage maae de nyde 5 Mk. om Dagen efter den forrige Accord.

Samme Dag. Majoren, saalange han haver ikke Hest virkelig i Tieneste, bliver ikke forundt Tractement paa Hest. For hans Person skal betales hannem om Dagen saameget som en Capitain.

Samme Dag. Auditeuren indkom og gav tilkiende, at han havde efter Studenternes Tal gjort Seddeler, 144 med paaafreven Kost i Kommunitetet; de andre med paaafreven Indquartering, af hvilke han vilde nu lade Studenterne tage efter Orden.

Samme Dag. D. Scavenius kom og refererede, at Dispen havde sagt, at Ministerium ikke vilde tage en 3die Deel med Universitetet af Studenternes Indquartering; ikke heller vilde resolvere sig gandske, førend de havde faaet en Kulle paa Professorens og samtlige Supposita. Saa vilde de see hvor mange af 57 dem kunde tilkomme.

Den 31 Aug. Blev conciperet en Seddel, hvilken jeg (Steenbuch) efter Vice-Rectoris og Professorum Begiering leverede Dispen, indholdendes saaledes: Efter K. Msts., vor allern. Herres og Konges naadigste Anordning, at Ministerium her i Byen, som iblandt de geistlige Kiøbenhavnss Indbyggere ere, og vilde være doelagtige udi K. Msts naadigst udgivne Privilegier, at de ogsaa tilhjelper efter Proportion til Studiosorum, som Gevær have antaget, og ikke ere i Kommunitetet eller selv Middel have, deres Underholdning.

Samme Dag. Lest Ministerii Erbydelse, fremstikket ved Hr. Jens og Hr. Jørgen, at de vilde antage 10 Studenter til Underholdning. Jeg (Steenbuch) refererede, at Dispen paa Ministerii Begne havde

svaret: Naar Ministerium fik en rigtig Fortegnelse paa alle Professorum og Suppositorum Navne; saa og fik at vide hvad de andre Geistlige uden Ministerio havde resolveret sig; saa vilde Ministerium erklære sig herpaa.

Den 1ste Septbr. Lest Velbrd. Mogens Høegs og Christen Skeels, Nigenraads, Skrivelse til Vice-Rectoren, at Hølen vil udi 2 Maaneder underholde 300 Ryttere; med Begiering, at Univ. sig vil erkære, hvormeget det udi Rytterindquartering vil indgaae.

Samme Dag. Vice-Rector refererede, at han med D. Scavenio var i Aftes i vor Fruekirke til at conferere med Bissen og M. Erik Olesøn, om Studenternes Indquartering. Bissen og M. Erik paa Ministerii Begne holdt for, at Indquarteringen burde ligges paa Jordegods, og derefter taxeres. Og eftersom Vice-Rector fornam, at M. Erik protocolleerede, da protesterede Vice-Rector derimod, og sagde, at de vare ikkun komne til en mundtlig Conferents at holde. Dersom noget blev ført til Bogs, da havde han og D. Scavenius her intet at gjøre paa Universitetets Begne. Begierede saa Copie af hvad M. Erik havde noteret. Slutted at fikke Ministerio ved 2de Magistrats en skriftlig Misgive, om de vil efterkomme R. Mts. Brev, og hjælpe til Studenternes Indquartering; og tillige i samme Misgive svare til Ministerii Proposition, som de ved Hr. Jens og Hr. Jacob i Gaar Consistorio tilskikkede. Og at Ministerium vil sig derpaa skriftlig erklære.

Samme Dag. M. Peder Wehrner Subbibliothecarius og M. Peder Holm Præpositus Communitatis bleve sikkede til Bissen med Universitetets skriftlige Begiering, at Ministerium vilde underholde 15 Studenter.

Samme Dag. Vice-Rector gav tilkiende, at General Commissarii begierer, at Univ. vil erklære sig til færre Indquartering at annamme. Slutted at

svare ved Vice-Rectoren mundtlig. Univ. har udi sit overgivne Svar allerede erklæret sig saaledes, saa de forhaaber, at det skal befindes i alle Maader billagt og proportionable med alle andre Stænders Tilbud. Og dersom nogen Stand haver noget derimod at sige, da er Univ. redebon til at holde Conferens med de andre Stænder derom. Og dersom de andre Stænder sig til videre Indquartering erklærer, da haver Univ. sig ogsaa dertil proportionaliter erbudet.

Den 2den Septbr. Auditeuren gav tilkiende, at nogle fattige vedtværende Studiosi havde gjort Forslag, eftersom de icke kunde holde sig om Ugen med en Sletdaler, og en stor Deel af dem haver baade Klæder og Hoser og Skoe fornøden, og ere slet raadelse, naar dem nogen Skade tilføies; da efterdi her findes nogle rige Studiosi, som icke have antaget Gæver, og gierne derfor vilde med god Maneer være forskaanede, at derfor saadanne Personer efter Formuen maatte give en vis Summa Penge, de rigeste, hver et 100 Rdlr. De som icke vare saa formuende, noget mindre, og deraf at giores en Fiscus til fattige og qveste Studenters Underholdning. Professores svarede: Naar de saaer seet Studenternes skriftlige Proposition herom, vilde de andrage det for Secretereren, at han erfarer, om R. Mst. vil lade sig det befalde.

Den 6te Septbr. Underd. 1. st R. Mts Brev, at Studenterne skittig baade Nat og Dag lader sig finde paa deres Poster, og icke sig uden Officerernes Forlov derfra begive eller absentere.

Den 13 Septbr. Magn. D. Pro Rector refererede, at Statshauptmand havde af ham været begierendes, at Univ. ville tilhjelpe med Underholdning til de fattige Borgere, som ere forarmede, og dog gaaer til Bolbs. D. Wandalinus meente at skulde svares: At dersom Borgerkabet vilde igien tilhjelpe at underholde Studiosos, om Klosteret blev opgivet. 2) At hvis de andre Stænder vilde sig dertil resolve, kunde

Univ. sig og resolvere. 3) At, der gaves herpaa en rigtig Nulle paa dem som vare vedtervende: ellers syntes ham, at man det meeste mueligt var, sig soiede mod Borgerkabet. D. Scavenii, D. Resenii, Decani, M. Finckii og M. Hilarii Meening var næsten ligesaa. D. Prorektor refererede, at han havde svaret, hvad Onera vi havde ic. Hvortil Statshauptmand havde svaret, at Professores vilde da itkun være i Reserva, om det gjordes høit fornøden.

Den 18 Septbr. Vice-Nector gav Suppositis tilkiende, at Commissarii begierede, at Univ. vilde efter Proportion tage sin Deel af den hollandske Succurs, som nu forventes, og give dem Hunslye og Senge. Slutted at give til Svar paa Universitetets Begne: De begierer gierne at være forskaaede for virkelig Indquartering, og give Penge derfor, som Ministerium haver erbedet sig: efter som den største Deel af Univ. ikke har Middell til at accomodere saadanne Folk; men hvis det ikke kan see, da erbyde de sig at tage deres Andeel efter Proportion, som de andre Stander.

Samme Dag. Den Tvistighed om Poul Poulsens Bøsse blev henviist til Auditeuren, af hannem først at dømmes, som er primus iudex in castrensibus causis. Og hvis nogen af Parterne sig haver over hans Dom at besverge, da staaer dennem frit for at appellere til Consistorium, til videre Paakiendelse.

Den 20 Septbr. Vice-Nector refererede, at Statshauptmand havde ladet hannem vide, at han havde nu faaet saa mange Karle som Professoribus tilkommer at holde paa Vagt, og at hver Person Nat skulde gives 1 Mark, og naar Vagten er holden skulde hver Person med en rigtig Seddel affordre sin Betaling.

Den 26 Septbr. Vice-Nector gav tilkiende, at Hr. Rigens Hovmester havde skicket hannem en For-

tegnelse paa nogle Studenteres Navne, som beslagede sig, at de hverken havde Kost eller Indquartering; med venlig Begiering, at de maatte accomoderes. Item at en Studiosus, som i seneste Udsald er bleven qvest og gaaer om at tigge, maae hielpes til Underholdning. Item at Studenterne maatte forslaffes Lys i Quartegarden. Slutted at de Personer skulde citeres til at møde paa Consistorio i Morgen, naar Den er holden. Til samme Tid skal og Auditeuren ombedes at være tilstade. Siden vilde Professores sig derpaa erklære.

Den 27 Septbr. Nogle Studiosi, Deputati af hver Compagnie, indkomme med Auditeuren, og beklagede, at en Studiosus, ved Navn Niels Kielsjen, var i Saar efter Oberstlieutenants Befaling pludselig ført hen paa Prammen, fordi han nogle Dage havde forsømt sin Vagt. Hvorfore de begierede, at de, som deres Privilegier tilholder, maae være under Professorum Jurisdiction; og at Professores vilde tage dem i Forsvar. Professores tilspurgte dennem, om han efter Oberstlieutenants Ordre, eller R. Mts Befaling var hensat, hvilket de sagde sig ikke at vide; mens hannem at være først ført paa Holmen, og siden til Prammen. Professores leste dem fore et R. Mts Brev, dat. d. 5te Septbr., indeholdendes: dersom nogen sig modvillig anstiller, og uden Officerernes Forslov fra Posterne begiver eller absenterer, da vil Rgl. Mst. selv saadanne tilbørligen lade straffe, om paalægges, foruden hvis anden vilkaarlig Straf, hverved saadanne opførtiges Promotion herefter skal forhindres. Hvorimod de, som sig slittig indstiller, al anden Forfremmelse frem for andre skal have at forvente. Professores derfor raade dennem, de slitteligen skulde forsare, hvad hans Forseelse haver været, og efter hvis Befaling han er saaledes hensat, og saa supplicere samtligen til R. Mst. for hannem. Professores derhos lovede at ville recommendere hans Sag til det bedste,

saavidt muligt, hos Secreteren og Hr. Rigens Hovmester.

Den 30 Septbr. Leste nogle militaeriske Leges, conciperede for Studieris paa Voldene. Hvilke allesammen bleve remitterede til K. Msts naadigste Behag, derudi at tillægge eller fratage, ratificere og rejicere.

Den 2den Octbr. Professorens holdt for raadeligt, at ikke befatte sig med Studiorum militaeriske Love; men lade Auditeuren have dermed at bestille; og at han lod overlevere et Exemplar deraf til K. Mst.; et til Hr. Rigens Hovmester; og et til Studenternes Oberstleutenant.

Den 4de Octbr. Jens Bind og Anders Jensen Herslov begierede Forstrafning til Klæder. Professorens svarede: De havde ikke Middell til saadan Forstrafning. De havde etbødet sig at ville forstrække nogle Studieris til Underholdning; mens det var alle ne at forstaae til Livsophold. Og deres Middell kan ikke taale at holde det ud, om det skal vare længe.

Den 15 Octbr. Slutted at levere M. Jens Dolmer, Auditeuren, K. Msts Brev in originali, dat. d. 11 Aug.; hvilket iblandt andet naadigst formelder, at Studieris, som antage Gevar, skal forblive under Magist. Rectoris Jurisdiction, og herefter som tilforn nyde deres Privilegier og Immunitates, og fra al verdselig Øvrigheds Jurisdiction være exempt. Hvilket Kongebrev han haver at vise Generallieutenant Schack og Studenternes Oberst, dennem til Esterretning, at Studieris ikke skal tracteres efter militaeriske Disciplin som gemene Soldater.

Samme Dag. Til Auditeurens Angivende, at Christian Stocklet ikke haver villet møde i Rette for hannem, endog han er levligen bleven citeret; svarede Professorens, at om nogen Appellatign seer i Sagen, efterat M. Dolmer, som Regiments-Auditeur, haver dømt, saa ville Professorer dømmen derudi.

Den 17 Aug. Vice-Rector refererede, at Auditeuren haver ladet Generallieutenant Schack see K. Msts Brev om Studenternes Privilegier, at være exempt fra al verdselig Øvrigheds Jurisdiction; saa og begieret Hs. Exc. Betænkende om de legibus militariibus, som for Studieris ere conciperede; efterfom de af K. Mst. nu vare til Hs. Exc. leverede at examineres, og at Hs. Exc. havde ladet sig samme leges militares vel befalde, men derhos foreslaget, om den mulcta pecuniaria, som samme leges tilholder, naar nogen sin Vagt forsømmer, eller i andre Maader sig forseer, ikke kunne forandres saaledes, at de ikke skulle straffes paa Penge, men sættes i carcere Academico paa Band og Brød, længe eller stakket, efterfom Forseelsen kunde eragtes at være større eller mindre. Hvilket Generallieutenants Forslag Professorens samtykke, anseende at Universitetets Fundats saadan Straf in gravioribus delictis tilholder.

Den 20 Octbr. Supposita vare tilstede og erklærede sig paa fornævnte 2de Posten udi K. Msts Brev, 1) om Nyterriets Conservation. Et hvilken Ende enhver vil angive til Pedellen hvad Forraad han haver paa Høe, Havre og Federatie; saa og hvad Vester han haver derimod, være sig Køer til Huusholdning eller Heste, hvoraf Stændernes Deputati siden kan eragte, hvad deraf enhver kan afstaae. 2) Til Guarnisonens Underholdning, etbød de sig endnu fremdeles som tilforn, som tre Patrioter, at continuere Indquartering lige med de andre Stænder, til felleds Defensionen.

Samme Dag. Vice-Rectori i Walchendorphs Hoder blev fikket Bud ved Pedellen, at dersom den Granate, som der er indfalden, haver giert saadan Skade, at Bibliotheket staaer i Fare, og det ikke med Bredder noksommeligen kan forvares, da skal tænkes paa Middell, hvorved det snarest og best kan hielpes.

Den 23 Octbr. Jørgen Boiesen, Sergeant, og Jens Jacobsen, begge Studiosi, berlagede sig, at de ikke kunde holde sig med en Sletdaler om Ugen, og begierede, de maatte faae deres Indquarteringspenge forbedrede. Professores svarede: De kunde intet herudi disponere, eller forandre, eftersom det er saaledes sluttet, og navnlig om Studenterne samtykt og underkrevet af samtlige Stænder. Hvorfore de raade fornavnte Studiosis at have Taalmodighed en Agestid, eftersom herforinden formenes, at Soldatesken og andre Durser sig over det samme ville besverge; og at Studiosi da supplicerede til Hr. Rigens Hovmester, eller til Commissarierne, at det maatte proponeres for samtlige Stændernes Deputerede, og af dennem anden Anordning derudi givres. — Mens eftersom Professores eragtede billigt, at Jørgen Boiesen, som havde Charge, blev bedre aecomoderet end andre som ingen Bestilling have; blev hannem tillagt og bevilget om Ugen en Slet Mark. Hvilken hannem særdeles blev lovet, Jens Jacobsen uafvidendes, og han hos D. Scavonium ugentlig kan affordre.

Samme Dag. Vice-Rector refererede, at M. Christen Schioldborg haver givet hannem tilkiende, at nogle Studiosi Norvegi haver forfattet en Supplicats til K. Mst. angivendes, at Professores ikke vil forstrække dem Penge til deres Fornødenhed. Professores svarede: Det stod dem fri for at supplicere; mens dersom de sig over Professores besverger, ville Professores sig derimod erklære.

Samme Dato. Professores foresloge, at dersom det ikke var Vice-Rectori til Besvering, da kunde de beqvemmeligen holde Consistorium udi hans Huus, eftersom for de idelige Kugler og Granater, som af Fienden indskydes, ikke synes at være meget sikkert paa Consistorii Huus. Hvortil Vice-Rector svarede, at saa ofte det Professoribus, af forbererte Marsag, befaaldt

at holde Consistorium udi hans Huus, skulde Huset være til Consistorii Tieneste

Samme Dag. Vice-Rector vil tale med Hr. Rigens Hovmester, om oratio jubilæa, som pleier at holdes Allehelgens Aften, i Nar kan differeres; eftersom Univ. er saasom suspenderet, nu alle Studiosi tage vare paa Voldene.

Samme Dag. Blev leste leges militares, hvor- efter Studiosi skulle straffes, som forsee sig paa Postene, confirmerede og underkrevne af K. Mst. Professores meente at være ufernsden, at nogen af dennem var tilstede, naar de bleve promulgerede for Studiosis; efterdi de ikke ere skillede til Vice-Rectorem; mens at de derfor bleve igien leverede til Auditeuren, at han dem promulgerer med første Leilighed, jo før jo bedre.

Samme Dag. Underd. læst K. Msts. Brev, dat. d. 21 Octbr., at Professores forordner nogle visse Personer, som med Borgerkabets Deputerede, Fudermarskalk Christian Wiborg og Jørgen Hansen Renteskriver udi alle Huse her udi Staden, ingen undtagen, kunde giøre rigtig Huussøgning om hvis Krud og Fourage der kunde findes ved Haanden at være, og derpaa en rigtig Fortegnelse kunde forfatte. Og blev paa Universitetets Begne dertil deputerede Jochim Moltken og Samuel Thomæson.

Den 26 Octbr. Underdanigst læst Kgl. Msts. Brev, som nyeligen var leveret fra Cancelliet, dat. d. 23 Octbr., om at anbefale dennem, som efter forrige Befaling ere tilforordnede at giøre Huussøgning om Fourage og Krudt, at de og tilligemed giøre Qvarkeer for det Hollandske Fodfolk som hid ventes, beregnet til 2300 Mand, med behørig Officerer. Hvorpaa eftersom Byen af Deputatis blev skiftet udi fire Parter, og en paa Universitetets Begne skulde være tilstede udi hver Part; bleve, foruden de 2 forrige, af Univ. deputerede Jørgen Holst og Peter Halle.

Den 28 Octbr. Vice-Rector gav tilkiende, at de deputerede Borgere med Rodemesterne udi den Huussegning sætter enhver af Professoribus efter deres egen Billie, anseendes allene Husenes Størrelse. Hvoraf vil følge, dersom det skal staae ved Magt og have Gænge, at den største og besværligste Deel af Indquarteringens Lyng kommer at ligge paa Univ.; og den Proportion som forleden Vinter blev af samtlige Stænders Deputerede gjort, nu gandske kuldkaftes; tilsmed at Univ. kommer til at udstaae Byrde, ligesom Byens Betiente og Rodemesterne got synes. Professorum Betænkende var, at Vice-Rector og D. Scavenius i Morgen tidlig taler med Generalcommissarierne, og forfarer, om den eensgæng sluttede og sameylte Proportion ikke skal blive ved Magt, som af samtlige Stænder hidintil haver været vedtagen: saa og begierer en Udskrivt af hver Qvartals Betiente, af den Taxering som enhver er sat for: paa det Professores kunde oversaae den gandske Summam, som alle Taxeringerne beløber sig til, saa og samle Summam paa hvis Univ. især er sat for: og efterføm Folket, som hid ventes, nu beregnes til 3000 Mand; da ligne de 2de Summer tilsammen, og see, om immellem dennem er den Proportion, som 1645 Ryttere til 102. Og dersom den Proportion befindes, at Univ. da erbyder sig til at tage imod saa mange, eller og noget flere, om nogle saa derover befindes, til Indquartering. Dog ingenkunde samtykker, at de ved Rodemesterne omlegges; mens, at de ved D. Scavenii Billetter, efter forrige Proportion, til Professores, og Supposita indquarteres. Herom lovede D. Scavenius at ville først tale med Christen Scheel allene, og saa lade Vice-Rectori vide hvad Beskeden han faaer.

Den 30 Octb. Lest D. Scavenii Skrivelse om det Svar han bekom hos Veib. Christen Scheel, paa sin Remonstration imod den Huussegning som af Rodemesterne med hofsølgende Borgere giores. Hvorpaa

Hs. Erc. havde lovet, efter Scavenii Begiering, at Muslerne skulle blive Univ. tilfikkede, at de deraf kunde see, om deres Taxering er billig og proportionable imod de andre Stænders, og at Univ. siden sin Qvota skal blive ved deres egen Deputatum omlagt.

Den 31 Octbr. Vice-Rector refererede, at 4 Borgere havde i Aftes været hos hannem, og begieret, paa R. Mts. Begne, at laane Sengenklæder til de hollandske Folk, som i seneste Slagtning bleve qveste. Hvorpaa blev sluttet, at omstikke ved Pedellen en Fortegnelse paa samtlige Professorum og Suppositorum Navne, med Begiering, at enhver hos sit Navn vil anskrive, hvad Sengenklæder han til samme Qvestes Brug vil udlaane. Hvoraf siden en Copie skal fikkes til Rodemesterne; at de derefter kunde affordre hos enhver, hvad han haver udlovet, og Univ. siden af dennem, hver sit Udlaante, kan igien fordre.

Den 4de Novbr. Auditeuren med to Studiosis indkom og begierede paa samtlige Studiosorum Begne, at Professores ville være dennem behjelpelige, at de maae blive forlovede fra Bolden. Og hvis de ikke maae blive ganske entledigede, at dem da maa bevilges at blive paa den Post som de først bleve satte paa. Professores svarede: Naar de har skriftlig overgivet til Consistorium deres Begiering, saa ville Professores være dennem behjelpelige hos Hr. Nogens Hovmester, saameget mueligt er.

Den 10 Novbr. Underd. lest R. Mts. Brev, at Studenterne endnu fremdeles paa nogen Tid deres Pøker uden al Forsømmelse paavarer. Efter leste Kongebrev, sluttet at erklære Studiosos hos Hr. Nogens Hovmester, og ved Vice-Rectoren remonstrere den Troetskab og Flittighed, som de hidintil have ladet see baade paa Posterne, saa og udi alle forefaldende Occasioner; og derhos anholde, efterdi Faren, Gud være lovet, nu ikke er saa stor, at de med det første maae blive honorablement licentierede.

Den 11 Novbr. Underd. last Kgl. Msts. Brev, at Professorens giere den Anordning, at de hidankommende hollandske Folk ved deres egen Præst kan holde Prediken i det nederste Auditorio, indtil anderledes tilsigendes vorder. Pedellen blev fikket til Bispen, at ombede hannem, at han vil komme paa Consistorio, og give sit Betænkende; eftersom et Kongebrev er kommen, som hei Magt paaligger, og er af stor Consequents, hvorudi behøves hans Consilium, som Decani Facultatis Theologiæ, og Conferents med Colleges. Pedellen refererede, at Bispen havde svaret: efterdi han ikke har faaet sæddeles Kald om det som vedkom Theologos, da vidste han ikke at parere. *) Men dersom der er noget som vedkommer Theologos; da faaer han vel sær Befaling derom. Siden blev Kongebrevet forseglet Bispen tilfikket ved Pedellen. Der han da kom tilbage igien fra Bispen, refererede han, at Bispen havde svaret: De Danne-mænd kunde giere derudi som dennem best synes. Han gav ingen anden Betænkning. Professorens sluttede at lade Hr. Rigens Hovmester remonstrere ved Vice-rectoren, at Auditorium ingenlunde er tjenlig til den Brug; eftersom det hverken er stort nok, ikke heller beqvemt til deres Tjeneste at forrette. Tilmed, at det vil giue stor Forargelse hos alle, baade hos Indvaanerne, saa og hos Augsburgiske Confessions Academi-er paa fremmede Steder; og dersfore negociere hos Hr. Rigens Hovmester, at han vil mage det saa, at Auditorium ikke til de Hollanders Tjeneste maae blive brugt. Disse Momenta blev sær got anseet at andrage mundt- lig for Hr. Rigens Hovmester og Secretereeren, og

tiden, om fornøden gøres, dem fristelig udføre. Slut- tet, at tillige erindre Hr. Rigens Hovmester om, at Studiosi maae forløves fra Voldene.

Den 14 Novbr. Vice-rector gav tilkiende, at i Gaar var af Hr. Rigens Hovmester proponeret paa det Islandske Compagnies Huus, udi alle Stænders De- puteredes Nærverelse; at Kgl. Mst. udi al Kgl. Gunst erkender den store Troestkab hidindtil er beviist af samtlige Dyens Stænder til Fædrelandets Conservation; og eftersom Guarnisonen, som her hos Stænderne er indquarteret, er dennem til stor Tynge, da er Kgl. Msts naadigste Villie, at samtlige Stænder deliberere om Middel at finde til Guarnisonen at betale mod Forsikring i Kronens Gods, hvor det og begieres. Sluttet at lade Professorens og Supposita herom con- vocere i Eftermiddag.

Den 15 Novbr. Til Svar paa den Proposi- tion som Hs. Exc. Hr. Rigens Hovmester den 13 No- vember proponerede for Universitetets og samtlige Stænders Deputatis, paa det Islandske Compagnies Huus, om Guarnisonen med Penge at betale, mod Forsikring i Kronens Gods, i hvor det og begieres, blev sluttet og vedtaget af Professoribus og Suppositis saaledes: at de deres Deel af Indquartering, efter den vedtagne Proportion, ville udi 5 Maaneder, om For- nødenhed det saalænge udkræver, og alle andre Stæn- der tillige holder, betale med Sølv og Guld, eftersom de beklager sig ikke at have Penge, Selvet beregnet og antaget for 3 Mk. Loddet, og forgiidt Sølv for 4 Mk.; Kroneguld for 7 Rdlr., Rosenobelguld for 8 en halv Rdlr. Loddet; dog med den Condition, at

*) Man seer, det har været en gammel Syge, at det theologiske Facultet har anseet sig sem et corpus in cor- pore, en status in statu, og forlangt sæddeles Befalning for det, som var besaet Consistorium, hvoraf det var en Deel. Jeg tvivler heller ikke paa, at jo dette Facultets Aand, endstønt Bispen var borte, har havt sæddeles Indsigelse paa Consistoriets Beslutning i denne Sag, og skal derfor bede de andre Faculteter fritagn fra Eftertale for denne forargerlige Beslutning.

de forfikkre fuldkommelige, at de for virkelig Ind-
 quartering, og anden Krigstynge blive forskaaede; og
 at Betalingens Forfikkring seer udi Kronens Guds-
 nægtigen, og Godset at nyde efter sidst udgangæ
 Kongl. Privilegier.

Samme Dag. Vicerector refererede, at Hr.
 Rigens Hovmester haver lovet at mage det saa, at
 Auditorium ikke skal blive begieret til Prediken at hol-
 de for det Hollandske Folk.

Den 20 Novbr. Blev proponeret, eftersom
 Studenterne nu ere forlovede fra Voldene, og de eller
 deres Officerer ingen Tjeneste meer giøre, om da Pro-
 fessores endnu fremdeles, som hidtil Dags, deres
 Tractement skulle udlegge. Professores svarede, at de
 endnu kunde holdes i denne Uge, indtil man havde
 endelig Beskeden fra Hove, hvorledes baade med den-
 nem og deres Officerer skulde forholdes.

Den 26 Novbr. Magnif. Vicerector refererede,
 at Secretereren havde ladet ham vide ved M. Jørgen
 Eilersen, at M. Christen Schioldborg havde paa Stu-
 denternes Begne indleveret Cancelliet en Supplicats
 til Kongl. Mst., underfreven af hannem som Fortogs-
 mand og 8 Studenter, anlangende nogle sær Privi-
 legier, som de begierer. Hvilke Secretereren ei vilde
 presentere for K. Mst., førend Rectoris og Profes-
 sorum Erklæring medfulgte. Hverpaa Vicerector strax
 havde talet med Secretereren, hvilken hannem da
 Supplicatsen udi Originalen havde tilstillet, og blev
 nu lest paa Consistorio. Professores toge Sagen i Be-
 tænkning til bedre Conferents, og imidlertid enhver
 privatus Præceptor sine Disciple for sig at kalde, og
 forhøre om de haver givet M. Christen Schioldborg
 deres Fuldmagt, til saadant at giøre.

Ovennævnte mærkværdige Supplicats til H. Kgl.
 Majestæt lyder saaledes:

Studenternes Supplicats til Kongl. Majestæt om nogle sær Privilegier.

Stormagtigste og Høibaarne Fyrste! Den Kongelig
 Beneficens og høilovlig Mildhed, som Eders Kgl.
 Majst. har, som en Landsens Fader, nu beviist
 geistlige og verdelige Stænder herudi Byen, ani-
 merer og os Studiosos under vores samtlige Com-
 pagnier, til at ferhaabe lige Kongelig Clement og
 Naade, og forfikkre os, at E. K. Mst. af medfødt
 Kongl. Mildhed og Gunst imod Literatos, os med
 efterfølgende Puncter beneficerer, hvilke, saavidt
 vor ringe Forstand kan penetrere, ikke allene er Fæ-
 drenelandet og bono publico intet præjudicerlige,
 eller udkræver større Expense end tilforne giortes;
 mens langt mere, eftersom literæ er ikke allene
 Ornamentum, men endog necessarium adjumen-
 tum Ministrorum, kan hielpe til, som vi, næst
 Guds Hielp, ferhaaber, at disse lovlige Kongeriger
 kan herefter overalt med lærde og forfarne Mini-
 stris af E. K. Mst. forsynes, til Guds Hres For-
 fremmelse, E. Kgl. Majsts. evige Berømmelse, Fæ-
 drenelandets store Gavn, Academiets, som af E.
 Msts. Munificens med stor Omkost til den Ende
 opholdes, at det skal være Seminarium Reipubl.
 merkkelig Forbedring, Ziit og lige ved andre Acade-
 miers berømmelig Esterfagn, og den studerende Ung-
 doms, som, saalange Verden staaer, vil glæde sig
 over saadan E. K. Msts. Gunst, retmesig efter
 andre Academiets lovlig Brug, Libertet og ferhaabte
 Avancement, utroelig Eltagelse, og Opmuntring
 til større Flittighed og Skikkelighed.

- 1) At alle Academiets Fundatser, givne, confirmerede,
 amplificerede af Høilovlige Konger i Danmark
 og Norge, saa og alle andre gode Constitutiones,
 den studerende Ungdoms Nytte angaaende, maatte
 publiceres og herefter rigtigheden holdes.

- 2) At al Rettergang og Dom, som i alle Stænder, maatte holdes publice, og Leges med hosseiet determineret Straf maatte publiceres til alles Underretning, og ingen inaudita causa at straffes.
- 3) At Statuta Academica, og derpaa forhvervede Kongl. Confirmation om Klædebragt, Degn *) og andet, maatte efter Middel og Merita, saaledes mitigeres, at vi og vore Efterkommere maatte nyde den samme Libertet, som er i lovlig Brug paa andre lovlige Academier, ved hvis Exempler vi og ere af R. Mst. inviterede og tilskyndede til Defension, og haver ogsaa efterfulgt.
- 4) At vi, som nu har os ladet finde villige til Defension, maatte, om vi ere dygtige, først for andre beforders til Bestillinger og Beneficia, og til den Ende en Catalogus paa vores Navne trykkes, og med Kongl. Msts Befaling at efterkommes, forsendes til hvert Lehn og Stift. Og at vi siden maatte være statsfrie, uden i fellede Nødstiid.
- 5) Og efterfom baade mange efter lang Studering, ved en eller anden Tilfald, (som de der denne Tiid ere quæste, og andre, som har svag Stemme ic.) ikke kan forestaae geistlige Bestillinger, og Studenternes Tal jo længer jo mere tiltager, saa at geistlige Bestillinger ikke tilstrækker, at derfore Studiosi, som Literati, efter Capacitet, ved Specimina paa Academiet og Experience beviist, herefter allene og frem for andre, uden Niges og Fattiges Anseelse, maatte i begge Riger beforders til de verdslige Bestillinger, som udkræver literarum cognitionem, baade quoad jura og quoad politiam; og hvor der ere flere Memora,
- da i det ringeste et vist Tal literatorum blandt dem at maatte determineres og bevilges.
- 6) Efterfom vi forhaabe, at Hs. Kgl. Mst. os dette naadigst concederer, og Hs. Kgl. Mst. har nyelig af Kongl. Mildhed Academiet med en juridisk Professjon amplificeret, da begiæres underdanigst, at en af vores J. U. Doctoribus maatte besales vores danske Lov at profitere, og i det ringeste visse juris Danici og Justiniani consensum & dissensum. **)
- 7) Efterfom der for nogle Aar siden er af Kgl. Mst. og heivise Danmarks Niges Raad paabudet en Uniformitet ubi Ungdommens Information, og samme Uniformitet ikke alleene ikke kan af tydske Studenter præsteres, men endog mange Forældre, som af Prætext, at deres Børn kan lære Tydske, (som dog vel kan skee ved andre Midler) antager tydske Studenter, befindes derover tit at være bedragne, da begiæres underdanigst, at danske og norske Studenter alleene her til Pædagogier maatte admitteres, for at have Middel her paa Stedet at continuere. Og forhaabe vi og ydmigst at ingen Tydske admitteres til nogen officium publ. her paa Stedet eller andensteds, som af Danske og Norske kan forvaltes.
- 8) At ingens Attestats og Demis maatte for Gield arresteres, at negens Lykke og Belsard, som tit skeet er, ei derved skulle forspildes, især at Wispen dem, som har langt fra hjemme, og bliver lovlig kaldet, paa samme Attestats maatte ordinere, med Condition, at de deres Testimonia inden vis Tiid indleser, under deres Kalds Fortabelse.

*) Kaarde eller Børge

**) Universitetet var paa denne Tiid forsynet med 3 Professores Juris. Af denne Begiæring maatte man slutte, at ingen af dem har laft ore den danske Ret, og de af dem udgivne Skrifter angaae ogsaa meer Antiquitates Juris, end den egentlige Rettegang.

9) Eftersom Norge beviiser lige Lydighed med Dan-
nemærk, og Danke udi Norge forfremmes endog
til høieste Bestillinger, da begiærer norske Stu-
denter, at af deres Nation maatte herefter nogle
viffe Professores constitueres, som dem især kan
paarecinere og i Nød undsette, ikke paatvoblende,
at naar dem hertil gives Sperance, de jo sig her-
efter giører dygtige.

10) Eftersom der høres stor Discrdre og Abuser udi
Becation til Præstekald, proponeres underdan-
ignst, om den apostoliske Maneer, som heldtes
Actor. 1. ikke kan og maae optages. Nemlig
at naar de som Kaldet affecterer, har ladet sig høre,
der da af dem 4 eller 5 som har bequemme og
ulastelige Gaver, maatte udvælges, og efter fore-
gaaende Ben og Paakaldelse sine fraude hos
Alteret i Provstens og Meenighedens Nærværelse
imellem sig ved Lod sortere, paa det al Suspicion
om Simonie og Gunst udi Herrens Kald, herved
kan removeres.

Disse ærefreyne puncta, som noksom kan og
skal, om befales, med nøiagtige rationibus udde-
monstreres og punctviis vidtløfteligere deduceres,
forhaaber vi underdanignst, at E. Kgl. Mst. af Kongl.
Affection imed Literatos, vores Orden concederer,
forventendes af Kongernes Konge den jordiske Kro-
nes Bestyrkelse, og omsider med den evige Krones
Bepnydelse, og af os og den ganske studerende Po-
steritet skyldig Taknemmelighed og uedelige Be-
tømmelse.

E. Kongl. Majestæts

villige og troe Undersaatter til
yderste Blodsdraabe.

Paa samtlige militerende Studenteres Vegne:
Chr. Schioldborg.

	m. m.
Elaus Mortensen Kjerulf.	Peder Laurisen Skiffe.
m. m.	E. H.
Lauris Friis.	Hans Mattson.
E. H.	E. H.
Cosmus Bornemann.	Jens Bugge.
m. m.	m. m.
Jens Gregersen Lemvig.	Oluf Fjeldhe.
E. H.	m. m.

Hvad Consistorium videre foretog i denne Sag,
viser det strax herpaa følgende Extract under 30 Novbr.

Den 28 Novbr. Vicerector refererede, at Kgl.
Msts. Proposition til samtlige Byens Stænder ved
Kigens Hovmester, udi Hs. Msts., Kigens Raads og
Stændernes Deputeredes Nærværelse, var om Penge
at opbringe, hvorved Guarnisonen heri Byen endnu
i 5 Maaneder kunde underholdes. Hvoorpaa Vice-
rector, efter Conclusum Consistorii den 15 Novbr.
havde lovet, paa Universitetets Vegne, den allerede
hos Univ. inquarterede Guarnisons Underholdning at
udrede i 5 Maaneder, med Condition som samme
Conclusion medfører. Blev og samme Tid samtykt,
at Univ., i Steden for Studentere, hvilke ikke længer
maatte nyde Indquartering, vil antage sin Andeel af
de Soldater som nyeligen ere hidkomne fra Lolland.
Og at Vicerector imidlertid underdanignst remonstrerer
Kgl. Mst., at Univ. ikke er skyldig til den Ophold som
hidindtil derudi er fæet.

Den 30 Novbr. Anlangende Studenternes Sup-
plicats blev sluttet, at, eftersom vel var at see, efter
de skikkeligste og fornemste Studenteres egen Relation,
det Brev af M. Christen Schioldborg, (hvilken refe-
reredes dagligen at holde conventicula clandestina
med nogle Norbagger og saa andre Studentere) saasom

en Ophav, uden de flekkeligstes, bedste og flestes Samtykke og Bidskab, skal være drevet; at man da lemfældeligen dermed omgikkes. Mens at M. Christen Schioldborg, saasom Anfører, og de 8 Studentere, som med hannem have underskrevet, skulle citeres og punctviis tilspørges, paa det Univ. siden kan i Censelliet indlevere sin tilbørlig Erklæring.

(Fortsattes.)

IV.

Academiske Forsald.

I.

Philosophisk Examen i October 1795.

A. Philosophisk Prøve.

Den 5te October.

Friderich Christopher, Grev Trampe Laudab.

Friderich Michael Lund Laudab.

Hans Eiler Wulf Laudab.

Jacob Hee Laudab.

Japet Sundorff Laudab.

Peter Wilchen Heiberg Laudab.

Hans Hammerich Laudab.

Nicolaj Schive Sidelman Haud illaud.

Christian Lange Mørch Haud illaud.

Nicolaj Arroe Møller Laudab.

Christian Ulrich Top Haud illaud.

Peter Just Haud illaud.

Lorents Gleerup Laudab.

Den 6te October.

Mathias Bind Schandorff Laudab.

Mathias Hvistendal Gallschiet Laudab.

Wald. Henrich Rothe Laudab.

Ech. Christopher Broager Laudab.

Hilm. Minche Krog Laudab.

Hans Frid. Neiche. Laudab.

Mathias Heltberg Laud.

Hans Christ. Ross Jordhøy Haud illaud.

Christ. Buch Hallager Haud illaud.

Carl Frid. Poul Manthey Haud illaud.

Hans Christ. Ørsted Laud.

Andreas Sandøe Ørsted Laud.

Den 9de October.

Christian Henne Laudab.

Thom. Holst Winther Haud illaud.

Knud Christ. Rosenkilde Laudab.

Frid. Wettergreen Laudab.

Hans Henr. Lud. Maurenbrecher Laudab.

Hans Christ. Meden Laudab.

Peter Ernst Lunde Haud illaud.

Nicolai Enegaard Haud illaud.

Frid. Ferdinand Mørager Haud illaud.

Hans Joach. Gindrup Haud illaud.

Christian Qvale Laudab.

Den 14de.

Adam Ant. Frid. Schrøder Haud illaud.

Nic. Tileman Hansen Laudab.

Peter Hammer Krøyer Haud illaud.

Casper Peter Hagerup Haud illaud.

B. Philologisk Prøve.

Den 7de October.

Christ. Frid. Sief Laudab.

Hans Borch Grave Laudab.

Jacob Windfeld Laudab.

Mathias Matthiesen Laudab.

Hans Hasselbach Laudab.

Nicolaj Frans Stabel Laudab.

Frid. Øvre Laudab.

Casper Wilh. Smith Laudab.

Hans Wandal Laudab.

Severin Wendelboe Laudab.

Math. Arel Neuge Laudab.
 Samuel Storch Laudab.
 Christian Nees Haud illaud.

Audr. Nahr Laudab.
 Masimus Nagaard Laudab.
 Hans Christ. Ortman Laudab.

Den 12te October.

Hans Wilh. Cedersfeldt Simonson Laudab.
 Pet. Nyeborg Hesselberg Laudab.
 Hans Mich. Christ. Bets Laudab.
 Hans Frid. Saabye Laudab.
 Peter Georg Bohr Laudab.
 Lorenz Wang Laudab.

Frid. Siegfrid Voigt Laudab.
 Andreas Hosum Lund Haud illaud.
 Christ. Lange Mørch Laudab.
 Hans Pet. Hveding Haud illaud.
 Ebbe Borch Haud illaud.
 Nic. Arroe Møller Haud illaud.
 Wilhelm Holm Laudab.
 Hans Rabe Laudab.

Den 13de.

Andras Ostermann Laud.
 Peter Dyrborg Haud illaud.
 Otto Tornschnou Laudab.
 Ufias Arent Dyffel Sadolin Laudab.
 Hans Lindegaard Haud illaud.
 Christoph. Lorenz Schmidt Laudab.
 Pet. Krap Krog Haud illaud.
 Knud Jergensen Haud illaud.
 Pet. Nic. Kruckou Laudab.
 Hans Hansen Laudab.
 Jens Knudsen Lund Haud illaud.
 Carstens Mich. Schanche Haud illaud.

Den 14de.

Severin Lorenz Ingemann Laudab.
 Gotl. Christ. Noll Laudab.

Lorenz And. Hiorth Laudab.
 Herman Domin. Nehling Laudab.
 Cornelius Steenblech Laudab.
 Goth. Bets Laudab.
 Peter Thonning Laudab.
 Carl. Dietl. Bremer Laudab.
 Jens Gade Laudab.

Severin Gade Laudab.
 Hans Rasmussen Haud illaud.
 Christian Rasmussen Haud illaud.
 Andreas Kornerup Haud illaud.

Den 15 October.

Anscharius Anton Møller Laudab.
 S. Hiortsvang Haud illaud.
 Pet. Hasselbalch Haud illaud.
 Jochum Wilh. Holm Laudab.
 Pet. Harboe Hertzberg Laudab.
 Christ. Friman Dahl Haud illaud.
 Arel Rehlet Haud illaud.
 Severin Lor. Evendsen Laudab.
 Pet. Dietl. Kierulf Laudab.
 Hans Qvale Laudab.
 Pet. Corfsen Kosod Haud illaud.

Den 16de.

Hans Christ. Simoni Laudab.
 Albert Philip Lund Haud illaud.
 Nic. Madum Romer Laudab.
 Nic. Christ. Spur Laudab.
 Hans Zeitgaard Haud illaud.
 Andreas Rannestad Haud illaud.
 Nic. Enegaard Haud illaud.
 Christ. Henr. Ernst Hofman Haud illaud.
 Jens Faber Lihme Haud illaud.
 Henr. Paasche Smith Haud illaud.

Den 17de.

Christ. Henne Laudab.
 Nic. Benj. Aal Laudab.

- P Thomas Holst Winther. Laudab.
 R Hans Just Hansen Laudab.
 T Frid. Wettergreen Laudab.
 M Lud. Steud Platon Laudab.
 S Simon Nørbye Laudab.
 P Pet. Ernst. Lunde Laudab.
 T Theod. Ant. Bloch Haud illaud.
 D Christ. Qvale Haud illaud.
 Q Ole Emmerich Sørensen Laudab.
 M Lorenz Glerup Haud illaud.
 D Gudmund Arnesen Haud illaud.
 D Caspar Pet. Hagerup Haud illaud.
 A Hans Christ. Tellefsen Haud illaud.
 T Frid. Schønning Laudab.
 A Hans Christ. Kofs Jordhøy Haud illaud.

De Candidater, som efterat have udholdet begge den philosophiske Examins Prøver, ere blevne særdeles udmærkede, ved at indkaldes for Examinatorerne og roses, ere følgende:

- Friderich Michael Lund.
 Johan Eiler Wolf.
 Johan Wandal.
 Johan Christian Ørsted.
 Andreas Sandøe Ørsted.
 Mathias Mathisen.
 Ech. Christopher Broager.
 Johan Henrich Ludvig Maurenbrecher.
 Even. Laur. Svendsen.
 Mathias Bind Schanderff.
 Johan Friderich Reiche.
 Søren Laurits Ingemand.
 Peter Thønning.

2. Skoleembeds Examen.

Torsdagen den 8 October 1795 fremstillede sig til Skoleembedsexamen Hr. Jacob Sæptorpf, Hører ved Kjøebild latiniske Skole, som efter at have forsær-

diget de kristelige Specimina, nu underkastede sig den mundtlige Prøve, og erholdt Characteren Laudabilem.

3. Tale i Anledning af Reformationen.

Den 27 November høitideligholdtes Erindringen om Religionens Reformation ved Luther, og deraf skydende Forbedring i Videnskabernes Kultur i Danmark, ved en Tale paa Universitetets øverste Hørsal. Taleren, Hr. Professor Kierulf, anstillede en Sammenligning imellem vore Tider og de fremsarne, især de 100 Aar, som forløbe fra Midten af det 15de indtil Midten af det 16de Seculum; for at vise at dette Seculum var lige saa frugtbart paa usædvanlige Tildragelser, store Opfindelser, og geniefulde Mænd, som vore Tider, der af Mogle ophøies, som udmærkede frem for alle andre ved disse Fortrin.

I et af Taleren selv forfattet Indbydelseskrift gives Underretning om den Tilvært, som de Kongelige Finanser i Danmark fik ved det i Anledning af Reformationen seculariserede geistlige Gods, og vises, at de Kongelige Indtagter derved ikke have vundet betydeligen, deels fordi det meste af dette Gods blev henlagt til Skolers og Hospitalers Underholdning, deels fordi Adelen reclamerede adskillige Godser, som af deres Forsædre vare skienkede til geistlige Stiftelser, hvilte bleve dem tilbagegivne.

4. Magister Promotion.

Den 2den November forsvarede Skoleembeds-candidat og Hører ved vor Frue latiniske Skole, Hr. Niels Lang Wissen, offentlig tilligemed sin Respondent Christen Schjøring en Inaugural Disputats: Electra Tragoedia Sophoclis, cum Choephoris Æschyli & Electra Euripidis composita, og blev derefter ved et af det philosophiske Facultet udstedt offentlig Diploma erklæret Magister artium & Doctor Philosophiæ.

5. Theologisk Embeds-Examen i Juli og
October Kvartaler 1795.
- Den 9 Juli Jacob Kall, Laudabilis & quidem egregie.
Hans Peter Kæfke Haud illaud.
- Den 10de Zeuten Euler Sviger Laudab.
Hans Steenstrup Laudab.
Nicolaj Olivarius Haud illaud.
- Den 13de Ehlers Koch Laudab.
Hans Reinholdt Schive Haud contem-
nendus.
Peter Høft Haud illaud.
- Den 14de Christian Severin Hansen Immaturus.
Jenseniuss Gieding Non contemnendus
Severin Faursehøu Haud illaud.
- Den 16de Severin Ancher Winther Laudab.
Hans Ulrich Borgen Post duorum ex-
plorationem abiit.
- Den 17de Arnold Schytte Dreyer Haud illaud.
Nicolaj Haar Haud illaud.
Jens Wolder Haud illaud.
Dionysius Sommerfeldt Haud illaud.
- Den 20de Carl Wilhelm Anton Eegholm Non con-
temnendus.
Andreas Christian Thonning Non con-
temnendus.
Peter Wilhelm Non contem.
- Den 21de Nicolaj Nerger Non contem.
Thomas Christensen Hee Non contem.
Hans Pohlmann Non contem.
- Den 13 Octbr. Peter Rasmus Müller Laudabilis
& quidem egregie.
Hans Ulrich Borgen Non contem.
- Den 15de Barthol. Larsen Laudab.
Nicolaj Dreyer Haud illaud.
- Den 16de Lorents Nicolaj Hvidt Laudabilis & qui-
dem egregie.
Magnus Mehl Laudab.
- Den 19de Erich Vegtrup Høft Haud illaud.
Lorents Peter Høech Haud illaud.
- Den 20de Nicolaj Hesselberg Laudab.
Rasmus Thorstæ Non contem.
- Den 22de Carl Wilhelm Heber Haud illaud. Spe-
cimen scriptum censoribus omnibus
laude dignum visum est.
Daniel Gotlib Rodberg Haud illaud.
Christian Friderich Schneider Non con-
temnendus.
- Den 23de Jens Nic. Krarup Haud illaud.
Frans Christ. Thstrup Haud illaud.
- Den 26de Jens Pontoppidan Haud illaud.
Carl Strand Haud illaud.
Hans Georg Mækeprang Haud illaud.
- Den 27de Erich Christopher Blix Rynning Non
contemnendus.
Frid. Benjamin Kraft Rynning Non
contem.
- Den 29de Friderich Weiße Non contem.
Magnus Bogelius Haud illaud.
Hans Ølgaard Non contem.
Hans Christ. Dieterichsen Non contem.
Peter Meldal Non contem.
6. Juridisk Embeds-Examen i Julii og
October Kvartaler.
Latinisk Examens theoretiske Prøve.
Junii 1795.
- Den 22de.
Preben Brahe, Grev Schack Laudab.
Nicolaus Storm Niegels Laudab.
- Den 23de.
Johannes Ludovicus Thulstrup Haud illaudab.
Jonas Collin Laudab.

Latinsk Examens practiske Prøve.

Julii 1795.

Den 8de.

Nicolaus Storm Niegels Laudab.

Jonas Collin Laudab.

Den 10de.

Johannes Kierulf Haud illaud.

Dansk Examens theoretiske Prøve.

Junii 1795.

Den 26de

Erich Nielsen Hjaltekin. Beqvem.

Jens Christian Lundager. Beqvem.

Johan Blom. Beqvem.

Johan Henrich Neergaard. Beqvem.

Den 27de.

Marcus Busch. Ei Ubeqvem.

Michael Aagaard. Ei Ubeqvem.

Joachim Melchior Wagens. Beqvem.

Jacob Lund. Beqvem.

Den 30de.

Jørgen Kierumgaard. Beqvem.

Johan Ernst Berg. Beqvem.

Christian Spangsberg. Ei Ubeqvem.

Jens Kirkerup. Ei Ubeqvem.

Julii 1795.

Den 2den.

Søren Christian Prom. Beqvem.

Niels Christian Øst. Ei Ubeqvem.

Esaias Monefeldt. Beqvem.

Den 3die.

Jens Peter Sunbbye. Ei Ubeqvem.

Christopher Henckel Lyng. Beqvem.

Johannes Hvalfsø. Beqvem.

Lauritz Esmarch. Beqvem.

Den 4de.

Niels Jørgen Hoppe. Beqvem.

Jens Friis. Beqvem.

Friderich Julius Bøgh. Ei Ubeqvem.

Johan Peter Schmauch. Beqvem.

Dansk Examens practiske Prøve.

Julii 1795.

Den 8de.

Rasmus Hansen. Temmelig Vel.

(til theoretisk Examen den 27 Januarii 1792
med Characterens Beqvem.)

Erich Nielsen Hjaltekin. Vel.

Jens Christian Lundager. Vel.

Johan Blom. Vel.

Michael Aagaard. Vel.

Niels Jørgen Hoppe. Vel.

Jens Friis. Vel.

Friderich Julius Bøgh. Temmelig Vel.

Johan Peter Schmauch. Vel.

Den 10de.

Jacob Christian Rohde. Temmelig Vel.

Friderich Christensen. Temmelig Vel.

Christian Peter Feilberg. Vel.

Johan Henrich Neergaard. Temmelig Vel.

Joachim Melchior Wagens. Vel.

Jacob Lund. Vel.

Jørgen Kierumgaard. Vel.

Johan Ernst Berg. Vel.

Christian Spangsberg. Temmelig Vel.

Søren Christian Prom. Vel.

Esaias Monefeldt. Vel.

Christopher Henckel Lyng. Vel.

Lauritz Esmarch. Vel.

October Quartal.

Latinsk Examens theoretiske Prøve.

October 1795.

Den 28de.

Ericus Hammeleff Laudab.

Michael Johannes Christianus Herbst Laudab.

Nicolaus Christianus Petersen Laudab.

Den 30te.

Janus Schifter Laudab.

Andreas Biering Andresen Laudab.

Den 31te.

Christianus Fridericus Junge Haud illand.

Petrus Benedictus Petersen Laudab.

Olaus Lund Haud illand.

Latinsk Examens practiske Prøve.

November 1795.

Den 1ode.

Christianus Julius Fridericus Hiorthoy. Laudab.

Froels Kongslow. Laudab.

Olaus Lund Laudab.

Dansk Examens theoretiske Prøve.

November 1795.

Den 3die.

Friderich Ahrenstorff. Beqvem.

Jacob Haderup. Beqvem.

Niis Jens Jørgen Nissen. Beqvem.

Hans Jørgen Bertelsen. Beqvem.

Den 4de.

Hans Ancher Koefoed Beqvem.

Anders Christian Keistrup. Beqvem.

Niels Christian Nielsen Beqvem.

Den 6te.

Jens Peter Sundbye. Beqvem.

Andreas Staahl. Beqvem.

Lauris Kiersgaard. Ei Ubeqvem.

Gunder Embritsen. Beqvem.

Dansk Examens practiske Prøve.

November 1795.

Den 1ode.

Joachim Christopher Holm. Bel.

Friderich Ahrenstorff. Temmelig Bel.

Jacob Haderup. Bel.

Niis Jens Jørgen Nissen. Bel.

Hans Ancher Koefoed. Bel.

Anders Christian Keistrup. Bel.

Niels Christian Nielsen. Bel.

Lauris Kiersgaard. Temmelig Bel.

Gunder Embritsen. Temmelig Bel.

V.

Prøve paa en Oversættelse af Tacitus' Historiebøger.

Subskriptionsplan.

”Opmuntret af H. K. H. Kronprindsens igientagne Ønske, at see den endnu levnede Deel af Tacitus' Værker oversat paa Dansk, og i Haab, at en Oversættelse af Tacitus i dette mærkelige Tidsløb, hvor de gamle græske og latinske Historieforfattere meer end nogensinde fremdrages og nyttes af Politikeeren og Forretningsmanden, skulde mere interessere mine Landsmand, end i den rolige Tid, da Aarbøgerne udkom; har jeg besluttet at tage fat paa dette Arbeide igien, og bringe denne i sit Slags mageløse Skribents Værker inden en kort Tid til Ende. Aarbøgerne sluttedes med to Bind i Aaret 1781. Det som endnu staaer tilbage, lader sig ligeledes bringe i to smaa Bind, hvoraf det første vil indeholde Historiebøgenes fem Bøger, det andet de tre smaa Stykker: om Germanernes Sæder, Agricola's Levnet, og Samtalen om Aarsagerne til Veltalshedens Forsald. Det første Bind gives i Trykken til Nyeaar, og menes at blive færdigt til Paaask, eller i det længste St. Hansdag 1796; hvorpaa det Øvrige strax skal følge. Indretningen bliver som i Aarbøgerne, og Format og Tryk den samme.”

”De som ville understøtte dette Arbeide med Subskription, behage at lade sig tegne her i Kiøbenhavn hos de Herrer Boghandlere, Agent Gyldenbal, Prost

& Comp. paa Børsen, og Buch i Frederichsborggaden No. 89, saavelsom hos mig selv i Professorgaarden paa Hjørnet af store Kanike- og lille Hjulstrædet No. 250; paa Landet og i Provindserne hos de Herrer Biskoppernes Amanuenses. Den som staaer inde for 10 Exemplar, faaer det 11te gratis."

Endskjønt jeg ved min Oversættelse af *Narbo-*gerne kan synes at have givet *Prover* nok paa, hvor berettiget eller uberettiget jeg er til at levere Fortsættelsen af *Tacitus'* *Bærker* i mit *Modermaal*; saa dog, da det nu er næsten 15 *Nar* siden, at *Narbo-*gerne stattedes, og et *Skrift* i vor *Litteratur* ikke behøver en halv *Generations Alder*, for at komme, selv hos vore *Litteratorer*, saa aldeles i *Forglemmelse*, som om det aldrig havde været til — har jeg ikke holdet det afveien, her at give en liden *Forsmag* paa *Tacitus'* *Maneer* i *Historiebøgerne*, i et *Par korte*, just ikke udsøgte, *Steder*.

I n d d e l i n g e n

af 1ste Bogs 1-4 Kapitel.

"Jeg begynder mit *Bærk* med *Ser. Galba's* andet, og *Titus Vinius'* *Consulat*. De fra *Roms* *Bezyndelse* indtil nu forløbne 820 *Nar* have *Mange* beskrevet; og det med lige *Beltalenhed* og *Friedhed*, saalange *Magten* var hos *Folket*. Efter *Slaget* ved *Actium*, da man for *Freds Skyld* fandt sin *Fordeel* ved at *overdrage* al *Magten* til *En*, forsvandt hine store *Skribenter*. *Villige* leed *Sandheden* paa mange *Maader*, først af *Ukyndighed* i *Statsfager*, men ingen *Øvelse* havde i siden af *Lyft* til at *hykle*, og atter igjen af *Had* til til de *Herskende*. Saaledes bekymrede intet *Partie* sig om *Eftertiden*, det ene af *Brede*, det andet af *slavisk Frygt*. Dog! *Skribenters* *Smiger* fatter enhver let *Uvillie* for, men *Nid* og *Bagvaskelse* optages med *villige Øren*, fordi *Hyklerie* fører den stygge *Debreidelse* af *Slaviskhed* med sig, men

Øndskab smiggere med et falskt *Skin* af *Friedhed*. Mig er *Galba*, *Otho*, *Vitellius*, hverken af *Belgierninger* eller *Fornærmelser*, bekjendte. *Grunden* til min *Værdighed* blev lagt af *Vespasian*, den tog til under *Titus*, og steg, endnu høiere under *Domitian*; det kan jeg ikke negte. Men en ærlig *Historiekræver* bør tale om enhver, uden *Riærlighed*, uden *Had*. Fristes mig et længere *Liv*, har jeg forbeholdet min *Alderdom* en rigere og sikrere *Materie* i den sorgude *Terra's* og *Trajan's* *Regieringer*; thi fielden er vore *Tiders* *Lykfelighed*, da man kan tænke hvad man vil, og tale som man tænker."

"Jeg foretager mig et *Tidrum*, rigt paa *Lidbragelser*, blodigt af *Feldtslage*, stoiende af *Opvæ*, selv i *Fredstid* fæst. Fire *Fyrster* voldsom dræbte, tre *borgerlige Krige*, flere med *udvortes Fiender*, og *gemenligen* *blandede* i *hinanden*: *Lykkelige Toge* i *Østen*, *ulykkelige* i *Vesten*: *Illyricum* i *Opstand*: *Gallien* *vallende*: *Britannien* *undertvungen*, og *strax* *opgiven*: *sarmatiske* og *sveviske* *Folkesslag* *reiste* til *Krig* imod os: *Daceren* *berømt* ved at *hærje* og *hærjes*: og *Partherne* *nær* til at *komme* i *Bevægelse* ved *Blandeværket* af en falsk *Terro*: for alt *Italien* *plaget* af nye *Ødelæggelser*, som man i en lang *Nad* af *Narhundrede* intet havde *kiendt* til; *Byer* *sunkne* ned, eller *saibne* *sammen* paa *Campaniens* *frugtbareste* *Kyst*; *Hovedstaden* *odelagt* ved en *Slidebrand*, som *fortærer* de ældste *Templer*, og *Jid* lagt paa *Capitolium* ved *Borgernes* *Hænder* selv: *Religionen* *besmittet*: *Horerier* i de største *Familier*: *Havet* *fuldt* af *Landsforviste*: *Klipperne* *svømmende* i *Blod*. Endnu *kræfteligere* *Naserier* i *Rom*. *Udelskab*, *Rigdom*, *Ufrespost*, *affagne* eller *modtagne*, *ansæete* som *Forbrydelse*, og ved *Dyder* den *viffeste* *Undergang*. *Angiavernes* *Belønninger* ikke mindre for-

hadte end deres Ondskab, da nogle fik Præstedømmer og Consuler til Bytte, andre Statholderkæber og større Indflydelse. Kort: Had og Skræk satte alting i Forvirring. Trælle forførte imod deres Herrer, Friejvorne mod deres Patroner, og de som ingen Fiende have, uhykkelige ved deres Venner."

"Alligevel har denne Tid ikke været saa aldeles ufrugtbar paa Dyder, at den jo ogsaa har leveret gode Exempler: Mødre som ledsagede deres udvandrende Børn: Husfruer som fulgte deres Mand i Landflygtighed: modige Paarørende: standhaftige Svigerfæmner: Trælle som viste deres Troeskab endog ved at trodse Pindler: store Mandes Kiækhed i yderste Nød, og en Udgang af Livet liig hine Samles prisede Dødsmaade. Foruden de mangfoldige Hændelser blandt Menneker, hørtes Jertegn i Himmelen og paa Jorden, og Lynildens Advarslar, og Forudsigelser om det som skulde komme, glade bedrøvede, tvetydige haandgribelige. Thi aldrig har det Romerske Folk ved skrækkeligere Ulykker eller Kiendemerker erfaret, at Guderne ikke bekymre sig om vor Sikkerhed, men bekymre sig om vor Straf."

"Men førend jeg gaar til mit foresatte Arbeide, bør jeg forklare, i hvad Tilstand Hovedstaden var, hvorledes Krigshærene vare stude, i hvad Forsatning Provindsjerne, hvad der i det hele romerske Rige var stærkt, hvad der var svagt; paa det at ikke blot Tingenes Tildragelser og Udfald, hvilke gemenlig betragtes som tilfældige, men deres Grunde og Aarsager, kan kiendes."

Othos Død

af 2den Bog 46-50 Kap.

"Otho oppebiede Budskab om Slaget (ved Bedriacum), aldeles ikke forlegen, men fast i sin Beslutning. Først et sørgeligt Rygte, siden Flygtlinge

fra Balpladsen, kundgiøre det uhykkelige Udfald. Soldaternes Hidsigthed lod Keiseren ikke komme til Orde; de hyde ham: "at være ved godt Mod: der" var endnu frisk Mandskab tilbage: selv vilde de ud" staae og vove det Yderste." Det var heller ikke Smiger. De brændte af en rasende og ligesom entusiastisk Begjærlighed efter at gaae i Kamp, og vække den slumrende Lykke. De længst Frastaende udtrakke Hænderne, de Nærmeste saidt om hans Ræd; ingen hidsigere end Plotius Firmus, Commandoren af Livvagten, som indstændig bad: "han ikke vilde forlade den troe Krigshær, de vel" fortiente Soldater: der hørte større Mod til at taale "Gienvordighed, end at undvige dem: Tapre og" Kiække tyede til Haabet, endog mod Lykken; Frygt" somme og Feige ilede af Angest til Fortvivlelse."

"Under denne Tale hørtes Glædeskrig eller Suk, ligesom Othos Ansyn blev klarere eller mørkere. Men ikke alene Pratoriangarden, Othos egentlige Livvagt, ogsaa Forudsendte fra Moesien meldte, at den ankommende Armee havde fattet samme Beslutning, og at Legionerne vare indbragne i Aquileia: saa der ingen Tvivl var om, at jo en grum, sørgelig, for Overvindere og Overvundne uvis Krig, havde kunnet fornyes."

Otho, som selv ingen Lust havde til Krig, siger: "Jeg anseer det for en alt for stor Pris paa mit Liv, "at udsatte Eder med saadan Tænkemaade, saadan "Dyd, for videre Farer. Jo større Haab I vise, "ifald jeg vilde leve, desto smukkere vil min Død "være. Vi have søgt hinanden, jeg og Lykken. "Beregner ikke Tiden; det er vanskeligere at holde "Maade i den Lykke, man troer, at man ikke længe "skal beholde. Borgerkrigen er begyndt af Vitellius; han vilde, vi skulde føre Krig om Herredømmet; jeg skal vise, at vi ikke bør giøre det mere end een Gang. Efter dette bør Efterslaget

"vurdere Otho. Vitellius skal beholde Broder,
 "Hustrue og Børn; jeg behøver ingen Havn eller
 "Trøst. Lad Andre have ført Regieringen længere,
 "ingen skal modigere have forladt den. Skal jeg
 "taale, at saa mange romerske unge Mand, saa
 "mange ypperlige Hære, faldes anden Gang, og
 "undrives Fædrelandet? Denne Tanke skal jeg
 "tage med mig i Graven, at I vilde sat Livet til
 "for mig. Men I skal leve. Det skal ikke vare
 "længe, førend jeg skal see Eders Liv, og I min
 "Standhaftighed i Sikkerhed. At tale meget om
 "Døden, er et Slags Feighed: Anseer det som det
 "fornemste Bewiis paa mit Forsæts Fasthed, at
 "jeg ikke klager over nogen; thi besvare sig over
 "Guder eller Menneker, gjør den som ønsker at
 "leve."

Efter at have sagt dette, tiltaler han enhver høf-
 ligen, efter Alder eller Værdighed, og beder dem:
 "De skalde skynde sig bort, og ikke ved at blive til-
 "bage, forbitre Seierherren." De Unge bevæger
 han ved sin Anseelse, de Gamle med Bønner, og
 tvinger sine Venners utidige Taarer ved sit milde
 Ansyn og sin usforfædede Tale. Han befaler Skibe
 og Bogne at besørges til de Bortreisende; ødelægger
 hvad Skrifter og Brevskaber som udmærkede sig ved
 Godhed for ham, eller ved Fornærmelser mod Vi-
 tellius; han uddeler Penge, sparsom og ikke som
 Døende. Derpaa kalder han til sig sin nedslagne
 og bedrøvede Brodersøn Salvius Cocceianus,
 en Mand i første Ungdom, og trøster ham ved at
 rose hans Kiærlighed og laste hans Frygt. "Skulde
 Vitellius (siger han) vare saa umild, at han end ikke
 fulde vise mig denne Erkendtlighed for sin hele
 Familie jeg har staaet: jeg fortjener Seierherrens
 Staaansel ved min hastige Død; thi jeg har staaet
 Fædrelandet et sidste Sørgespil, ikke i den yderste
 Fortviøvelse, men efter at Krigshæren har forlan-

get at staaes. Jeg har erhvervet mig Navn nok,
 mine Efterkommere Høihed nok: næst efter Julier,
 Claudier, Servier, har jeg først bragt Regierin-
 gen til en nye Familie. Salvius (sagde han)
 skulde derfor med freidigt Mod give sig til at leve,
 og ingenfinde enten glemme, eller alt for meget tæn-
 ke paa, at Otho havde været hans Fædreder."

"Derpaa, da alle vare borte, hvilede han lidt.
 Men som hans Sind allerede var suldt af Døds-
 tanker, forstyrrede ham en pludselig Støi, da man
 meldte ham Soldaternes Oprør og Overgivenhed.
 Thi dem som vilde reise, truede de med Døden;
 voldsomst imod Verginius, som havde indsluttet
 sig i sit Huus, hvor de beleirede ham. Efterat
 have irettesat Opmændene for Tumulten, gik han
 tilbage og tog Afsked med de Reisende, indtil de alle
 vare bragte i Sikkerhed. Da det lakkede mod Aften,
 stillede han sin Tørst ved en Drik koldt Vand.
 Derpaa lod han sig bringe to Dolke, og da han
 havde prøvet dem begge, lagde han den ene under
 Hovedet; og efterat han havde erfaret, at hans Ven-
 ner vare reiste, tilbragte han Natten i Melighed og,
 som man forstærker, ikke uden Søvn. I Dagbræk-
 ningen kastede han sig med Drøystet i Dolken. De
 Friegiane og Trælle, som tillige med Plotius Sir-
 mus, Livvagtens Oberst, kom ind ved den Døen-
 des Suk, fandt ikkun eet Saar. Man skyndte sig
 med Liigsferden. Han havde indstændig begjæret,
 at hans Hoved ikke maatte afhugges og blive til
 Spot. Prætorian-Kohorterne bare Liget, udsøsende
 Berømmelser og Taarer, kysende hans Saar og
 Hænder. Noogle Soldater dræbte sig ved Waalet,
 ikke for nogen Brødes eller Frygts Skyld, men for
 at indlægge sig Døen, og af Kiærlighed til Frysten;
 og siden blev denne Dødsmaade almindelig i Be-
 driacum, Placentia og andre Leire. Otho fik
 et tarveligt og desto varigere Gravminde."

”Denne Ende havde Otho's Liv, i hans Alders 37 Aar. Hans Familie nedstammede fra det serenitinske Municip. Hans Fader havde været Consul, hans Farsfader Prætor, hans Moders Familie var mindre fornem, dog ikke uanseelig. Hans Barndom og Ungdom var, som jeg har beskrevet den. Ved to raste Gierninger, den ene hvist stændig, den anden ypperlig, indlagte han sig hos Efterkommerne godt og ondt Nygte i lige Grad. Som jeg holder det langt fra dette Værks Værdighed at oplede fabelagtige Tildragelser, og moroe Læserne med Eventyr, saa tør jeg dog ikke betage almindelig bekiendte Nygter og Beretninger deres Troværdighed. Indbyggernes af Regius Lepidus, en folkerig Flække, fortælle, at den Dag, da Slaget holdtes ved Bedriacum, havde nedladt sig der en Fugl, ingen havde seet før, som hverken ved Mennesker eller Fugle der forsamlede sig om den, vilde lade sig skrække eller forjage, indtil Otho havde taget sig af Dage; da var den bleven usynlig; og naar man sammenlignede Tiden, stemmede Begyndelsen og Enden af dette Bedunder overeens med Otho's Død.”

VI.

Vigtige danske Skrifter.

Om en Religions Lærers Gravitet, eller hvorledes han har at forholde sig, for at vefligeholde sin Stands Værdighed, og at fremme dens Nytte. En Afhandling bestemt især for Candidater, hvilke attraae Lærer-Embedet, af Dr. P. Zansen, Professor Theologia, Cognepræst ved Helliggeistes Kirke, Medlem af det hertugel. latinske Selskab i Jena. Kiøbenhavn, 1795. Trykt paa Gyldenbals Forlag.

Den her afhandlede Materie hører til vore Læbers Lærv, og denne lille Afhandling kan ansees som et ganske vigtigt Tillæg til Hr. Dr. Bastholms Læser om den geistlige Stand. Kun Stæde, at vi intet Ord have i vort Sprog, som fuldkommen svarer til Latinernes gravitas, og at det deraf dannede Gravitet har i daglig Omgang en Tvetydighed, som gjør det derved tænkte Begreb snart til en Last, snart til en Dyd. Især gielder dette om Adjectivet gravitætit, hvorved vi snarere tænke os en Person, som ved en affecteret Gravitet gjør sig latterlig, end nogen ærværdig Egenkab. Denne Tvetydighed have ikke (som Hr. Forf. mener) de latinske Ord gravitas, gravis, naar de bruges til at betegne Personers Characterer eller Charactertræk. Gravitætit betegner altid hos Cicero en stor Character, men som vi ikke kunne udtrykke med et eneste Ord, er ikke giøre os noget klart Begreb om, uden ved at see Characteren i Handling, og tillige at tænke paa den modsatte Feil levitas, Homo gravis er en sat Mand, som handler efter visse og faste Grundsetninger og Maximer, som ikke quakler og sifter Tænkemaade efter udvortes Omstændigheder, og som man derfor kan lide paa: en reel Mand, som vi ligeledes af Mangel paa Ord til at udtrykke moralske Begreb, kalde ham med et fremmed Navn. Naar Alder, Stand, Fortienester have Indflydelse i Begrebet, kalde Latinerne ham vir gravis.

Den Tvetydighed, Ordet Gravitet har i Danish, gjør Begrebets Afhandling og Udvikling selv vanskelig. Man staaer Fare for at glide, og at sige enten for meget, eller for lidet om Tingen, om man ogsaa i Forveien bestemmer, hvorledes man vil have Ordet forstaaet. Hr. Dr. definerer det ”en vis Anstand, en udvortes Anseelse og Vægt, den En giver sig, for derved at udmærke sin Stand og sin Person frem for andre.” Her støder det strax, at En skal give sig selv Gravitet. Den sande Gravitet synes hverken at skulle

gives, eller tages, men at skulle være en ufrivillig Nættrelse af Characteren i Handlinger og Adfærd. Naar jeg seer en Præst gaae fra Sacramentet til Døbefonten med en paatagen Ålvorlighed i Minder, en afmaalt Gang, Minene nedslagne til Jorden, eller opløstede mod Himmelen; saa troer jeg, han enten vil styrke Almuen i den Tanke, den staar i om det Mysteriøse i dette Sacrament, eller at han af de Omkringstaaende vil tilbetle sin egen Person Erbødighed. Ingen af Delene kalder jeg Gravitet. Ikke at han jo skal giøre Forskiel, om han træder til Daaben, eller til Skersteinen for at tænde sin Pibe; men den semmelige Gravitet, som Handlingen fodrer, kan han tidnok paatage sig paa Stedet, den behøver ingen affecteret Ålvorlighed, eller præmibiteret Andagt. Dog denne Gravitet, som man kunde kalde Personens, og som vel fortiente at undersøges, ikke alene i Præstestanden, men ogsaa i mange andre Stander, da enhver Stands herskende Forretninger give Individuene en vis udmærkende Maade at vise sig paa udvortes, som indprenter sig dem ufrivillig; denne Gravitet, siger jeg, er ikke Formaalet for denne Afhandling. Det er Embedets Gravitet Hr. Dr. taler om, den der bestemmer, hvorvidt en Præst tør gaae i at tillade eller negte sig visse Friheder, uden at forarge den svagere Deel af sin Menighed. Hvor vidtøstig han tager denne Dyd, kan man slutte deraf, at han vaiger ligesom til sin Text det Sted 1 Cor. 8, 10. hvor Apostelen Paulus foreskriver de Corinthiske Christne, hvorledes de havde at forholde sig i Henseende til at spise det Kød som blev tilovers af Hedningernes Offermaaltider, og som solgtes af Præsterne. Denne Forskrift vil han, skal være Normen for en Præstes Gravitet i lignende Tilfælde. Andre vilde dog nok ansee Regler om en Præstes Forhold i slige Tilfælde, snarere at henhøre til Pastoralkonferens. Men da enhver bør være sine Ords beste Fortolker, saa er det nok, at man

veed, i hvad Meeaning Hr. Forf. tager et Ord af saa ubestemt og vaekende et Begreb.

Efterat Forf. saaledes i det første Hovedstykke har forklaret, hvad han forstaaer ved en Præstes Gravitet, undersøger han i det andet Aarsagerne, hvorfors den geistlige Stand nu ikke mere er i den Anseelse, enten hos Høie eller Lave, Gamle eller Unge, som i ældre Tider. Han finder dem deri: 1) at de Religionslærere som fulgte paa Apostlerne, vilde tiltage sig disses Magt og Myndighed, uden at kunne auctorisere sig ved de overnaturlige Indsigter og Gæver, som hine vare udrustede med. Man troede sig berettiget at ydmyge en Stand, hvoraf enkelte Medlemmer havde villet tilliste sig en overdreven Anseelse. 2) Den næiere Omgang, som Religionslærere i vore Tider have med andre Mennesker i det borgerlige Liv, frem for i hine ældre Tider, gjør, at man ikke tiltroer dem større Dyd og Useilbarhed end andre Mennesker, og erindrer sig deres Fergiangeres Mishandlinger, som de uskyldigen maa bøde for. 3) En tredie Aarsag er Tidernes misforstaaede Oplysning. "Saa lange (siger Hr. Dr.) vor saa kaldede Oplysning for det meste ikkun strækker sig til blot sandselige og jordiske Gienstande, og alt for ofte bestaaer i Tvivle- og Reformationens Sygdom; saa lange man ved Grandsten og Stræben efter udvortes Lykke forsømmer at virke til indvortes, stille og vedvarende Lyksalighed, saa troer enhver, som ikkun læser i en Bog, at kunne være sin egen Lærer. Han er med Kundskabernes Oversfæde tilfreds, og savner allermindst den, der søger at give ham troelig Veiledning til at kiende sine Tilbeieligheder, der viser ham de paalidelige Midler til at seire over dem, og som giver ham de mest grundede Erindringer om, og Udset til Evigheden og det Tilkomende. Da vore Unglinge nu ville være med, og de vilde ansees for Lærde, som nyelig have betraadt Veien til Videnskabernes Tempel, saa maae nu For-

ældre, Ærgheden og flere føre samme Klage som den Geistlige, at det gaares dem vanskeligere at vedligeholde deres Ansæelse, end det gjordes deres Forfædre." En fjerde Aarsag vilde vel Mogle finde deri, at den Nimbus af Hellighed, hvori forrige Tidens Bankundighed og Overtroe indhyllede de Geistlige, og gjorde, at de ansaaes som høiere Væsen, der stode i en nøiere Forbindelse med Guddommen end andre Mennesker, nu ved en sundere Philosophie og liberalere Skriftfortællinger forsvunden, og har berøvet dem en Ansæelse, der ikke vindes igien uden ved en strengere Moralitet, end andre Stænders.

I det tredie Hovedstykke taler Hr. Dr. om den Kundskab, hvorved en Præst bør forskaffe sig Agtelse, og modstiger Hr. Confessionarius Bastholm, som vil have Religionslærerne, især paa Landet, frietagne fra at studere Skrifterne i Grundsprogene.

Samme Materie fortsættes tildeels i følgende Stykke, hvor tillige skal gives almindelige Regler for Religionslærernes Gravitet. Disse Regler ere deels for almindelige, og passe sig paa andre Embedsmænd ligesaa godt som Religionslæreren, deels sigende mere, hvori en Religionslærer ikke bør sætte Gravitet, end hvad denne er; og endelig røbe mange af dem ved deres Ubestemthed det Baklende som ligger i Begrebet selv. Imidlertid giver Hr. Dr. sine Ordensbrødre mangen skionne Lektion. Jeg vil anføre et Par Steder "Religionslæreren maa ingenlunde have en overspændt Forestilling om sin Stands Hellighed; den sædvanlige Kilde til Arrogans, Pharisæismus, og den med Grund forhadte Præstestolthed. Han er Menneske som andre, og endskiøndt han har med hellige Ting at gjøre, saa gjør dette ham dog ingenlunde til

en Helgen; ikke heller maa deraf drages nogen Grund, hvorfor han anderledes havde at forholde sig end andre Mennesker, eller at nægte sig tilladelige Fornøielser, hvilke efter fuldført Arbejde kunde bidrage til Opmuntring, til Livets Glæde, og til Styrkelse. Vi ere jo Lemmer af det borgerlige Selskab, hvi skulle vi da affondre os derafra, og indslutte os som isolerte Mennesker? Vi ere ved borgerlige Love forbundne med andre Mennesker, hvi da indføre en anden Tone end den, som anstaaer sædelige Mennesker? Giver os Religionen maaskee større Fortrin frem for andre? eller siger den os ikke meget mere, at vi for Gud ere alle lige *); at der ikkun er een Vej, paa hvilken vi alle skulle gaae vor Bestemmelses Maal. O! Lad os dog Haand i Haand vandre med vore Brødre denne Vej, og derafom vi ville være deres Ledere, da jo ikke lede paa ubanede, mørke og keedomme Omveie, paa hvilke de ferreste kunde følge os. Lad os søge at vinde Menneskers Hjærter ved Riærlighed, Venkab, ved Sagtmodighed, Villighed og Sandhed; ikke ved Trudsel, Straffeprædikener, Forstillelse, og affecteret Strængighed. Ved vor eget Exempel lad os vise, at Dyd og Religion er eet, og at begge giøre hvert Menneske munter, glad og lykkelig; i Stedet for, ved fortredelig Lune, kysende Avortlighed, og ved unaturlig Afholdenhed, at fremstille Religionen og Dyden i en mørk og affrakende Stikkelse o. s. v."

"Mod al overspændt Fodring (Hedder det S. 32.) hæver sig den menneskelige Siel, fra hvem den end kommer. Hvor aldeles ned sætter da ikke en Religionslærer sig selv og sit Embede, naar hans Wandel og Opførsel saa gandske contrasterer mod hans Embede, mod dets Natur og Hensigt. Man forestille sig f. Ex.

*) Hvor ofte har ikke den utaalte Stoltthed skilt sig i dette Udtryk Smuthul? Den Stolte taalder gietne, at han anses Mæns Lige for Gud, naar han kun kan gjøre sine urimelige Fortrin gjældende hos Mennesker.

Hvilken en Modsigelse man maa føle, naar man seer den samme Mand paa Prædikestolen og ved Religionsens Handlinger med en ærverdige Mine, som den sindige Dydens Lærer, ham man ved andre Leiligheder kiendte som den lystigste Selskabsbroder, som den hidsigste og meest interesserte Spiller, som den overilte Nachusdyrker. I det Øieblik han offentlig fremtræder som Lærer, vil naturligviis Spilleren, Dramatikeren, den høirofede og letsindige Sanger, rinde enhver af hans Tilhøret i Tanker. Denne Mands faade Spøg forhen hørt fra hans Læber, vil svække ethvert Indtryk af hans Overtalelser af Religionen. Den Resindige vil harme sig over, at høre Religionen vanhelliget ved slige urene Læber, og hvad anden Dom skulle hans Tilhøret vel kunne sælde om ham, end at han er en Hykler, der tanker og handler anderledes end han taler. Ja, hvor beklemmet maa ikke slig en Religionslærer finde sig, naar han enten i Skriftestolen, eller ved Syngesengen skal tale med den samme Person, i hvis Selskab han tilforn gav sine Tilbeidligheder og Videnskaber Toilen. Heraf følger end videre, at han stedse maa vogte sig for, at komme i nogen slig Forsamling, hvor det ikke alene bliver ham vanskeligt at vedligeholde sin Stands Værdighed, men hvor det endog bliver andre næsten umuligt at kunne skaane ham. Thi maa endskiøndt en Religionslærer ikke strax bedømme sit Embeds Anseelse og dets Virkninger, efter den Værdighed med hvilken man træder tilbage for ham, da al overtroisk Diets Hastelse paa Personer efterhaanden alt mere forsvinder, og altsaa ikke heller kan være den fornødtige Religionslærer behagelig, saa vilde det dog være høist uviis handlet, selv at give Anledning til den ham skyldige Agtelses Tilførsættelse o. s. v."

Det Naad Forf. i Slutningen af denne Andrick giver Religionslæreren, at han ikkun høist sielden og med megen Forsigtighed og Selvprøvelse bør paatage

sig at være Recensent, er alt for indskrænket og, saa at sige, localt, til at kunne giælde for en almindelig Regel. Han kunde ligesaa gierne have raadet ham, overalt ikke at blive Skribent; thi enhver Skribent staaer samme Fare som Recensenten, naar han uden Selvprøvelse vover sig i Publicum. Hvad tabte den store *Ernesti* i sin Gravitet, ved i mange Aar at udgive det theologiske Bibliothek? Hvad tabte i vore Tider saa mange berømte Geistlige, ved at recensere i bekiendte Journaler? — Hr. D. er end videre af den Formening, at Anonymiteten ved Skrifters Bedømmelse paa det strengeste burde iagttages. Det er at sige: dersom Religionslæreren paatager sig at være Recensent, saa vogte han sig under sit Navn at forterne nogen med en umild Dom; men kan han kemme til at give, om det saa var en Ven, et Navn i Mærke, det gjøre han sig ingen Samvittighed over. Hvad Ulykke forresten en anonym Recensent, naar han er en ond Mand, kan gjøre, havde vi, for just ikke mange Aar siden, et sørgeligt Exempel paa i sal. Justitsraad *Schlegel*, hvis *Observationes in Corn. Nepotem* havde fundet en avindsig Recensent i den kritiske Tilskuer, men som vidste at skjule sig og faae udspreddet, et Recensionen kom fra en Mand, som *Schlegel* hidindtil havde holdet for sin bedste Ven; hvilket krænkede den ærlige Mand saaledes, at det maaskee lagde Grunden til hans Helse. Ogsaa i vore Tider see vi ofte de lumfeste Roller spilles bag Anonymitetens Dække. Skulde f. Ex. Forf. af en Recension i de *Kjøbenhavnske lærde Estreterninger*, som fik *Degen Peterjen* til at vide, vilde være bekiendt, at lade sig bruge som Medskab til at udføre en Andens Hevn, naar han havde maattet sætte sit Navn under Recensionen? Jeg tvivler derpaa. Med alt dette for det, mener jeg, staae enhver frit, om han vil navne sig under en Recension, som under et andet Skrift, eller ikke.

V. Ogsaa hvad her forekommer, er mere almindeligt, og gaaer ud paa at fraraade Religionslæreren alt Lyngtet og Affecteret i Væsen og Tale, saavel paa Prækestolen som i Selstaber.

VI. Er det Religionslæreren tilladt at bivaane Skuespil? Hr. Dr. mener Nei. Men skulde de Grunde høres, hvorfor han ikke vil tillade Religionslæreren at besøge Skuepladsen, saa maatte den forbydes enhver, som det er om sine Søders Reenhed at gjøre, ja Andre saa meget snarere end Religionslæreren, som man dog burde vente, at denne for sin Professions og Indsigts Skyld skulde være mere befattet, end enhver anden mod Skuespillenes Forførelser. Efter det Begreb Hr. Dr. gjør sig om Komedier eller Lystspil — thi Tragedier er han gunstigere — tiene de fleste hverken til at oplyse Forstanden, eller at forbedre Hjertet. "Forædles Hjertet (spørger han S. 56.) ved de mange Evtydigheder, som findes i de fleste Lystspil? Ved de fortrolige Omarmelser og de syrige Kysse imellem begge Kien, om dem vi vide, at de uden for Scenen ikke altid vedrøre hinanden?" Dette sidste forstaaer jeg enten ikke, eller som jeg forstaaer det, vilde jeg tilraabe Fors. non intus digna geri, promes in scenam. De pragtfulde Balletter skal være Lyst til Ødselhed og Forfængelighed, og dræbe Blufærdigheden. "Den blufærdige Kone og Pige (siger han) vilde unddrage sig vort Kiens Narvarelse og flygte for os, naar vi uforvarende mødte dem i sig Dragt, som Blufærdigheden vil have unddraget fremmet Mandkians Pine; og paa offentlig Skueplads skulle der ikke være sørget for denne Kiennets yndigste Prydelse, for Blufærdigheden? Det ædelste Kien skulde der haanes, og Hjertet hos Tilskuerne stilles blot for de fristeligste Syn, ved de tynnesten Skul og ofte usædeltige Bevægelser?" Selv den overdrevne Eminke skal give Tilskueren den tause, men farlige Lærdom:

"viis dig fra den Side, hvorved du kan fangste det sandfælige Die, ligemeget hvorledes Naturen er." —

Ikke paatager jeg mig at forsvare vore Lystspils Moralitet. "Alt er endnu Problem (siger Rousseau) i Henseende til Theatrets sande Virkninger, saalænge de Stridigheder det foranlediger, føres alene af Kirkens Mænd og verdslige Mænd, hvoraf enhver ickun betragter det igiennem sine Fordomme." Skuespillene bleve aldrig bestemte til at gjøre Folket dydigere, men kunne maaskee dog tiene til at hindre, at det ikke bliver udydigere; isald Digteren Imbert har Ret: at Folket har altid mindre Dyd naar det Kiædes:

le peuple a toujours
moins de vertu, quand il s'ennuye.

Skuespil udgiøre en vigtig Deel af de offentlige Fornøielser i folkelige Stæder, og ere stedse bleven anseete som et Nilometer, hvorfra man slutter sig til Smagens og de skionne Konstners Etigen eller Falden hos et Folk. Deres Moralitet behøver ikke at være under anden Bestyrelse, end den gode Smags; men er Smagen fordervet i Publicum, saa præker Moralisten for dove Øren, naar han kræver større Reenhed i de offentlige Forlystelser, end det kan bestaae med den i Publicum herskende, saa kaldte gode Tone. Det hjælper ikke, at de alvorligste Mænd — Hr. Dr. anfører en Mængde Exempler, baade Gamle og Ny — have ivret mod Skuespillenes Moralitet. Det har dog ikke været deres Alvor at afskaffe dem, om de end havde kunnet, og selv en Cato og Cicero have bivaanet dem. Hr. Prof. Rahbeck (som Hr. Dr. anfører) skal forbyde Børn at besøge Skuespil, førend de saae Forstand og Hjerte til at nytte dem. Der Fors. spørger ham med Rette: "Naar træder Mennesket egentlig ud fra den børnlige Alder, i Henseende til Indtrykket paa dets Sandser og igiennem disse paa Hjertet? Hvor meget beroer denne Sielens mere eller

mindre Fasthed ikke paa Opdragelse og Temperament og Legems Constitution? Hvor stor en Mængde Mennesker gives der ikke, hos hvilke Alderen ikke kan blive Maalestokken for Sandfærnens og Lidenskabernes mere eller mindre farlige Indflydelse?" Overalt synes Erfarenhed at vise, at de som fra Barndommen ere vantede til denne Forlystelse, ere i en mednere Alder mindre begærlige efter den som Forlystelse. Men dette gaaer mig her ikke videre an.

VII. Om Dansens Moralitet, saavel i sig selv, som i Henseende til Religionslæreren. — Fortiener at overveies og lægges paa Hierte. Jeg vil ikkun anføre dette Sted. "Jeg finder intet usømmeligt deri, at han (Religionenslæreren) er overvarende ved et Selskabs Dans, hver Familier, for hinanden bekiendte som Venner, eller med hinanden ved Naturens Baand forenede, have samlet sig til sig en Forlystelse. Hvi skulde han ikke her kunde glæde sig med de Glæde. Men jeg vilde meget hadle ham, hvis han indfandt sig der, hvor man for Penge søger denne Forlystelse. Og endnu mere Dadel fortiener han, hvis han i noget slegt Danseselskab fremstiller sig i Maden. Med hans Person er man steds vant til, at forbinde Tanken om Religionen og det alvorlige, og da det ikke er hver Mandes Sag, at tænke sig Tingene adskilt fra Misbrugen, helst hvor den sidste Grundselinie saa let løber i eet med den første, vil Tanken om denne Misbrug kaste en Stygge paa Religionslæreren, der geraader hans Embeds Indflydelse til Hinder, de Letfindige til Besmykkelse, og de Svage til Forargelse. End ikke tillader jeg ham i Familiedanseselskaber, saa lidet som i noget Selskab, at holde ud til den lyse Morgen. Den store Kunst at vise Maade i Forlystelser, skal han som Sædelærer præke, selv maa han derfor og vise med sit Exempel, at man bør og kan være Herre over sig selv."

VIII. Om Spil, især Lykkespil i offentlige Selskaber, og hvorthvidt en Religionslærer bør tage Deel i dem. "Den herlige og Menneket foræblende Kunst — siger Forf. smukt — synes at være tabt, da den vise Mand og Kvinde vidste at lede ind i interessante Materier, til vigtige og alt mere omgribende sindrige Indfald, hvilke i en Hast udbredte Munterhed og Glæde. Dissel Grupper sees ikke mere, da Mand paa en let og behagelig Maade, talte med hinanden om deres Opdagelser, og gjorde hinanden ærligen bekiendte med Resultaterne af deres anvendte Forsøg. Man spørger først i vore Selskaber, hvorthvidt Rangen og Bekiendtskabet gaaer, og alle uden for denne Maalesnor ansees, som værende ikke der. Derved seer den ene mistænkkelig paa den anden, Meddeelelsens Aand fattes, Mishag opstaaer hos den ene over den anden, Fjertredelighed spores i hvert Ansyn; med saa Ord: det er ikke det blide, det gode Menneke, Selskabets Billede, man kan troe at være samlet med i de fleste af vore Selskaber; de ligne meget mere Dyr af forskjellige Arter og Natur, hvilke ere indspærrede i een Fold." Forf. deeler Spil i dem som alene beskæftige Forstanden, og dem som blot ere Bøve- eller Lykkespil. De sidste forbyder han aldeles Religionslæreren, som dem der aldeles ingen Interesse have uden ved Gevinsten. "Han (siger han) hvis Kald det maaskee blev, at troste og understøtte den i Taarer sømmende Husfrue, der med nøgne, hungrige, og uopdragne Børn beklager den ulykkelige og ellers gode Mand og Fader, som ved forbarvelig Spillelyst er revet fra deres Side! han skulde ved sit forargelige Exempel styrte de Bildfarende alt dybere, og drage de Lidendes Sukke over sig? Neppe kan jeg tænke mig en Religionslærer saa letfindig." De Spil derimod, som ene beskæftige Forstanden, hvorthan han i Sædelseshed regner Slakspil, tillader han ham ikke alene, men raader endog

alle unge Religionslærere, at de lære dette og deslige Epil, og modtage Partie, naar det i Selskab tilbydes dem. Da disse Epil sjelden spilles for Gevinsten, men for Æren, saa, meener han, kunne de bane Religionslæreren Vej til Agtelse for hans Forstand og Tanktsomhed. — Jeg spørger kun her: mon det ikke fulde være ligesaa farligt for Moraliteten, at opflamme Ærelyst, som Bindelyst? Jo finere den første er, og mere smigrende for Sjælens ædlere Følelser, desto farligere; ogsaa farlig derved, at da de fleste ansee den praktiske Forstand som selverhvervet Eiendom, hvilken de ikke skyde udvortes Omstændigheder, som Lykken; saa bliver enhver Leilighed, hvorved de kunne ytre Forstand, en Føde for deres Ergiarvighed, og en nye Spore til at ophæve sig over Andre; hvilket er skadeligere for Selskabelighed og Humanitet, end naar man giver Mennesket idelig Leilighed til at fele, at det med al sin Forstand og sine erhverde Dueligheder staaer under Lykkens Herredomme. Det er paa denne Grund, jeg foretrakker Lykkespil, som troere Efterlignelser af det menneskelige Liv, hvor et Kvintin Lykke gier mere end et Pund Forstand, fremfor blotte Forstandsspil, isald der gives saadanne; thi tilsidst maa jo dog Seieren, ved lige Indsigt og Færdighed i Spillet, erklære sig for den, hvis Opmærksomhed har den største Spændekraft, og kan længst holde ud, uden at slappes; hvilket beroer paa en lykkeligere Organisation. Og selv Lykkespil have ikke al deres Interesse af Gevinsten. Æren blander sig ogsaa i disse. Hvorledes skulde man ellers forklare, at den nægennyttigste og liberalste Person i det borgerlige Liv kan spille med største Passion og Egennytte, og ikke taale at miste en ringe Deel af det, han ellers gierne og uopfordret bortgiver. Selv i Lykke sætter det forsængelige Menneske Ære. Men denne Materie fortiente en udførligere philosophisk Granskning, hvortil her ikke er Sted.

Hvad Hr. Dr. endelig i sidste Afdeeling (XI.) siger om de Geistliges Klædebragt, hvori han for største Deelen er enig med Hr. Conf. Baskholm, forbiegaaer jeg, da jeg derom har sagt mine Tanker i denne Aargangs andet Hæfte, især S. 90.

I Fortalen nævner Hr. Dr. en Samling af tre Afhandlinger, über die theologische Gravitet, som i Anledning af et over denne Materie udfat Prisspørgsmaal blev udgivet, som Anhang til allgemeines Magazin für Prediger, af J. N. E. Beier, Leipzig 1791. Disse Besvarelser tilstaaer han, at han ofte har fulgt, men dog deels omarbejdet dem, deels ofte fraveget deres Meninger, deels endelig forøget dem, og saaledes gjort dem til sit eget og et danst Produkt. Det vilde være en Fornærmelse mod Forf. bekiendte Indsigter, at gjøre ham denne Paastand stridig, endog uden at kiende disse Besvarelser. Alligevel synes man at spore en vis Uorden i Foredraget, og nogen Repetition af de samme Ideer, som maa ske skulde været undgaaet, dersom Forf. mere havde fremfat sine egne, end omarbejdet eller forøget Andres Tanker. — Et nyere Skrift over samme Materie er faldet mig i Hænder: Ueber Prediger-Gravitet, von M. Christ. Samuel Weiß, Leipzig 1795, hvilket, saa kort det er, indeholder dog nogle Parapomena til hiin Samling af Prisskrifter, som ikke ere at foragte. Dertil regner jeg især de korte Bink han giver om den tilkommende Religionslærers Fødsel og Opdragelse, da den gamle Klage vel ikke er ugrundet, at bitter Nøds og Nedrigbed als for ofte har skadelig Indflydelse paa de unge Menneskers Sinddannelse, som bestemmes til Præstestanden.

Et Ord i Tide til Christelige Medlærere, talet ved fire Præste-Vielse i Frue Kirke i Maret 1795 af Dr. Nicolaj Edinger Halle, Biskop i Sjel-

lands Etift. Kiøbenhavn trykt hos Johan Frederich Schulz, Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Smedens vore fæste Religionslærere, ubekymrede, og rolige ved Forjettelsen om den faste og uroftelige Klippe, hvorpaa Christi Kirke er bygget, see til at Christendommen fra alle Kanter beformes af de stærkeste og mest umoralste Mennesker, der under Stin af at tale Fornuftens Sag imod Overtro, og at ophøje Jesu Lære som den stærste Philosophs, nedsætte hans Person til Taffenspillerens og Bedragerens feragelige Klasse, vaager Siellands værdige Biskop paa sin vigtige Post, og, uden enten at lade sig skrække ved Passpiller og Forhaanelser, eller bedbaare ved Lovtaler og Berømmelser, lader ingen Leilighed gaae forbi, som hans Embede giver ham, til at forsvare Bibelens, som Christendommens Grundvolds, Auctoritet imod de tvungne og ofte al sund Menneskeforstand frødende Fortolkninger, som Christendommens Fiender ville paatvinge den, for at lempe den efter deres Fornuftreligion, og sætte denne paa Tronen.

Derhen sigter Indholdet af disse fire Præstevieses-Taler, hvortil Texterne ere tagne af Joh. Evangl. 13 og 14 Cap. Nummer tillader mig ikke at være vidtleslig; jeg havde ellers Lyst at afskrive det skønne Sted af den tredie Tale, hvori Hr. Biskoppen beskriver den saa kaldte Fornuftreligions Tilstand hos de gamle Grækere og Romeres største Vise. Nu maa jeg lade mig noie med at henvise dertil S. 45 til 48. Følgende korte Portrait paa vore Modereformatorer af fierde Tale, hvilket jeg aldeles underkriver, kan rummes her: "O! hvor utaknemmeligt! hvor uskionomt! at man heller vil lede sig selv ved sin egen saa kaldte Fornuft. Kan da denne vinde Seier over al Indvending og Tvivelsmaal? Kan den love sig selv i paakommende Trængsel og Fare tilstrækkelig Trøst af sine vankende Grundfætninger? Kan det hjælpe mig, at min Bro-

der beraaber sig paa sin Fornuft, naar alligevel min egen Fornuft ikke samtykker med ham, ikke indseer, hvad han formeener, at være klart! og rigtigt? Men skal den, der indbilder sig, at være den klogeste, just derfor have Ret, til at paabyrde sine eenfoldige Medmennesker, hvad de bør antage, eller forkaste; saa indrømmes ham herved det mest uførdragelige Herredømme over Forstand og Samvittighed, saa hører han op, at være min Medborger, og bliver min Gud, saa taber jeg min hele Selvstændighed, taber min Frihed, og bliver en Slave af hvert et Indfald, som den myndige og trodsfende Siele-Deherster faaer i Sindet at udflække. Ach! man lover os Frihed, smøn bereder os uformærkt den allergrumme Trældom. Man vil løsne de Vaand, som holde os fast til guddommelig Aabenbaring, og smeder for os i det samme de tungeste Lanter, til at fængsle os med under menneskelig Valde."

VII.

Kongelige Rescripter og Cancellie-Breve.

Det Kongelige danske Cancellie har under 18 April tilskrevet Rector og Professorens som følger:

"Hans Kongelige Majestæt har allernaadigst behaget under Gaars Dato at bestikke Studiosus Wad til Lærer og overordentlig Professor i Naturhistorien ved Kiøbenhavns Universitet, samt at have Opsyn med Universitetets Naturaliesamling, imod at nyde den derfor bestemte Løn af 150 Rldr., og at overlades til Beboelse de Værelser i Communitetsbygningen, som Overberghauptmand Brünniche forhen har havt; samt ligesaa Hofapoteker Becker til Lærer og overordentlig Professor i Kymien ved benævnte Universitet, imod, efter hans Tilbud, at holde de fornødne Fore-

læsninger i bemeldte Videnskab, uden at kunde vente nogen Pen af Universitetet, samt imod at underkaste sig de ved Universitetsfundatsen de akademiske Lærere foreskrevne Pligter."

"Ligesledes er Apotheker Manthey udnævnt til overordentlig Professor i Rymien, imod, efter hans Tilbud, at holde aarlig offentlige og private Forelæsninger i benævnte Videnskab, uden derfor at kunde vente nogen Pen eller Forsømmelse ved Kiøbenhavns Universitet, eller at staae i nogen Forbindelse med samme; saa er og Doctor Medicinæ Bötcher bestillet til overordentlig Professor i Naturvidenskaberne, dog uden at have nogen Afgang til, eller at staae i nogen Forbindelse med Kiøbenhavns Universitet."

"Man skulle altsaa herved tiensfelligt tilmelde de Herrer Rector og Professorer saadant, til behagelig Efterretning."

Cancelliets Skrivelse af 14 April, hvori bekiendtgjeres, at Studiosus Jørgen Kiær maae antages til latinse juridiske Examen, uden i Forveien at have underkastet sig den philologiske Prøve.

Kongelig Reskript af 8 Mai, at Candidatus Juris Jens Kragh Bøst maae uden foregaaende Conferens erholde Magisterium Artium og Doctoratum Philosophiæ, imod at forfatte, lade trykke og deref-

ter offentlig forsvare en latinse Disputats, som det philosophiske Fakultet dertil maatte finde vardig.

Kongelig Reskript af 10 April, at Studiosus Hans Gierdrum Arntsen maae ved foregaaende Examen Philologicum underkaste sig offentlig Prøve i det hebraiske Sprog, hvilken han serhen ikke har aflagt.

Dito af 19 Juni, at Studiosus Børge Henriß Knap maae antages til Examen Theologicum, imod at lade sig forinden i det hebraiske Sprog prøve af Professore Lingvarum Orientalium.

Dito af 5te Juni, at Studiosus Søren Rasmussen i Betragtning af, at han ved Examen Philologicum er kiendt Laudabilis under alle Examinatores, forinden Forordningen af 7 Mai 1788 var sat i Udøvelse, samt har vunden Prisen for Besvarelsen af det i ferrige Aar udsatte mathematiske Prøisprøgsmaal, maae, som Mathematicus, have Afgang til Universitetets Stipendia majora, naagret han ikke har underkastet sig Examen Philologicum.

Danste Cancellies Promemoria af 15 August: "Efterat have ladet sig foredrage saavel de Herrer Rector og Professorers Forestilling af 5te Juni sidstleden, i Henseende til den Professor Krazenstein belovede Pension for hans Hustru efter hans Død *), samt en

*) Dermed havde det denne Sammenhæng, at da Professor Krazenstein i Aaret 1785. giftede sig med sin anden Hustru, var han over den Alder, at han kunde sætte i den almindelige Enkekasse for hende. Han indgik derfor med en Ansøgning til Kongen, hvori han tilbed sig at skenke sin physiske Apparat efter sin Død til Universitetet, og forærede tillige nogle arabiske og persiske Manuscripter til det Kongl. Bibliothek, paa Vilkaar, at Hans Majestæt vilde forunde hans Enke efter hans Død 300 Rdlr. af den Kongl. Pensionskasse. Dette blev ham ogsaa allernaadigst bevilget. Men da bemeldte physiske Apparat i sidste Ildbrand for største Delen blev forøret, og Professor Krazenstein saa Dage derefter ved Doden afsig, anholdt Consistorium hos Hans Majestæt, at det ham eengang givne Kongelige Løfte desuagtet maae te opholdes, i Betragtning af, at han havde levet at testamenterere til Univ. en Capital af 12000 Rdlr. til det physiske Studiums Befordring; hvilket da Hans Majestæt ved den her meddelte Kongelige Resolution allernaadigst har bevilget.

seetere, da Professor Krazenstein var ved Døden
 afgangen, fra Professor Moldenhaver tilligemed
 den Adfades Svigersøn, Capitainlieutenant Stub,
 indkommen Forestilling, samme Sag angaaende, har
 det behaget Hans Kongelige Majestæt ved Resolution
 af 7de d. M. at befale: At Postkassespensionsdirek-
 tionen skulde tilmelde, at den Kongelige Resolution
 af 30 Septbr. 1785, i Henseende til Professor Kra-
 zensteins Enke, nu gaaer i Opfyldelse fra hendes
 Mand's Dødsdag af."

"Dette undlader Man altsaa ikke herved tiens-
 ligt at tilmelde velbemeldte Hrr. Rector og Professo-
 rer til behagelig Citirretning og videre Bektendgiørelse
 for Bedkommende; ligesom og at Postkassespensions-
 direktionen herfra er communiceret den saaldne Konge-
 lige Resolution."

Kongelig Reskript af 7de August 1795. "Os er
 bleven foredraget, at der til Ribe latinske Skole er
 af afgangne Conferenceraad Otto Fridrich Müller
 skienket et Legatum af 800 Rdlr., og at Renterne af
 de 400 Rdlr. skulde, efter Testators Bestemmelse, gives
 en Collega ved Skolen, som underviser Ungdommen i
 de første Graunde af Naturhistorien og Plantelæren;
 samt Renten af de 200 Rdlr. til 2de Disciple, som
 ved Examen af Discippen og Rector befindes at have
 været flittigst i de physiske Lectioner; ligesom og Ren-
 ten af de øvrige 200 Rdlr. til to andre Disciple, som
 udmærke sig ved en eller anden smuk eller god Hand-
 ling."

"Ligeledes er os bleven forestillet, at Skolens
 Rector, Mag. Lorenz Hansen har, da ingen af de
 øvrige Lærere havde lagt sig efter Naturvidenskaben,
 og paataget sig, med Directorernes og Inspectorernes
 Samtykke, deri at give Undervisning; men at Disci-
 plerne, som for den største Deel ikkun have Hensyn til
 de dem ved Kiøbenhavns Universitet foresaaende Gra-
 mina, ei vise megen Lyft til denne saa nyttige og nød-

vendige Videnskab, yttrende endog, at de ei ere for-
 bundne til at lære den, da Skoleforordningen ei befa-
 ler det."

"Vi give Eder altsaa hermed tilkiende, at Vi,
 efter fornævnte Rector Hansens derom gjorte Forslag,
 samt, saavel Eders, som Stiftamtmanden og Discip-
 pen over Ribeskiø, Os Elskelige Carl Frederik Hel-
 friedts, samt Doctor Theologiae Hr. Stephan Mid-
 delboe's derom afgivne Erklæringer, allernaadigst vilde
 have anordnet, at Disciplene i fornævnte Ribe latinske
 Skole, (hvilke der skulde undervises i Naturhistorien
 og Plantelæren) skulde, naar de fra denne Skole dimit-
 teres, in examine artium gjøre Reede for deres Frem-
 gang i disse Videnskaber, samt deri examineres af dem
 i Naturhistorien ved Univ. ansatte Professor, Os El-
 skelig Gregers Wad."

Kongelig Reskript af 31 Juli 1795, at Studio-
 sus Erhard Münster maae udbetales det, som af
 Communitets Stipendiet er tilbageholdt for ham, i den
 Tid han har været syg paa Landet.

Kongelig Reskript af 8 Septbr., hvorved bevilges,
 at Licentiat Medicinæ, K. Frankenaar, til at
 foretage en Rejse udenlands til sine Kundskabers Ud-
 bredelse, maae af det Hintske Legat paa eensgang erholde
 udbetalt de ham af Denominatorene ser bemeldte Le-
 gatum lovede og i Behold værende 258 Rdlr. 18 s.,
 hvilke det kan tillades ham at anvende paa sin Rejse
 udenlands i kortere eller længere Tid.

Det Kongl. danske Cancellies P. M. af 6 Octo-
 ber, hvori tilkiendegives Hans Majestæts Resolution
 under 24 August: "at Studiosus Sundbye, der var
 ældre Volontair i Cancelliet end den der blev ansat til
 Copiist, skal forbeholdes sin Anciennitet, naar han ind-
 træder som Copiist, saastremt han inden Aarets Ud-
 gang tager Examen juridicum med bedre Caracleer,
 end den han ved sidste Examen erholdt."

Det Kongl. danske Cancellies Pro Memoria af 24 October. "Efter at have ladet sig foredrage den fra Consistorium hertil indkomne Begiaring, om Op-havelse af den 9 s. i det 7de Cap. af den nye Funda-tion for Kiøbenhavns Universitet af 7de Mai 1788, i Henseende til Optionen af Professor Residenter, har det behaget Hans Kongl. Majestæt under 16 dennes at resolvere saaledes: "

"Da det, som Consistorium haver ansøgt, strider imod Universitetets Foundation og Anordning fra Aaret 1788, saa kan det ei bevilges. Men det Be-neficium at maatte optere til anden Gang en saa kaldet Residents, som i Foundationens 7 Cap. 9 s. forbeholdes de da værende Deboere af samme, maa og være gjældende for de Professorer, som siden have eller herefter maatte overkomme det Beneficium af Volig i disse Gaarde."

Kontekammerets Skrivelse af 21 November: at den aarlige Afgift af 1 Rdr. 32 ß, som Sorø Aca-demie hidindtil ifølge Conventionen af 8 Februari 1745. har erlagt til Kiøbenhavns Universitets Bibliotheka-rius af en ham tilhørende, og til Hellestrup Gaard fastet Jord i Nørntved, af 2 Edr. 4 Skp. 1 Rd. Ager og Engs og 1 Album Skovskjolds Hartkorn, maa for-andres til 3 Edr. Byg og 3 Edr. Havre, at betales efter Siellands aarlige Capitelstaxt, imod at Sorø Academie erholder Arvesæstie paa bemeldte Jord..

VIII.

Svar paa de i Iris November dette A. opka-
fste Spørgsmaale i Anledning af Univer-
sitets-Journalens 3die Hefte s. A.

En Taabe kan spørge mere, end ti Kløge kan
svare, er et gammelt Ordspog, som næsten hver

Dag besværes i vore spørgerige Tider, hvor man ofte
opkaster Spørgsmaale, enten for at spare sig selv Uma-
gen at efterforske det, der ligger Spørgeren lige saa
nær, som den der spørges, eller for at skaffe Sval-
derlysten Lust, og give En eller Anden en Nap, som
man ellers ikke vidste at anbringe.

Da de fleste af de i Iris i Anledning af min
Journal fremsatte Spørgsmaale ikke angaae mig, men
Consistorium, hvis Organ jeg ikke har paataget mig
at være, efterføm hvad jeg skriver, skrives paa mit
eget Ansvar; og det som angaaer mig, rører mig ikkun
som Referent efter Beretninger, for hvilke jeg stedse
ansøger Autoritet: saa kunde jeg gjerne lade disse
Spørgsmaale ubesvarede. Men for deres Skyld, som
saa gjerne ville ansee Taushed for Devis, at man dog vel
ikke maa have saa reen en Sag, vil jeg kortelig berøre
enhver Punkt.

1) "Er det billigt, at Consistorium vil nægte
fattige Studerende, som engang ere erkjendte værdige
til Collegiets (det afbrændte Valkendorfs) Understat-
telse, Husleie af andre Stipendier, hvorpaa Univer-
sitetet er saa rigt?" Dette Spørgsmaal forudsætter,
enten at Universitetet har andre Stipendier, som
ligge frugtesløse hen, uden at oppebæres af nogen
Stipendiarius, og, hvem veed! maafee oppebæres af
Professorerne selv; eller at Consistorium har Magt til
at tage Stipendier fra en fattig Student, og give dem
til en anden. Begge Forudsætninger røbe en Spør-
ger i Taaget.

2) "Siden de afbrændte Professorgaarde ere ser-
sikrede i Brandkassen for en til deres Opbyggelse klæk-
kelig Sum, hvorfor er da Valkendorfs Collegium
forsikret for en saa ubetydelig Sum?" Jeg har ikke
sagt, at de afbrændte Professorgaarde vare forsikrede
i Brandkassen for en til deres Opbyggelse klækkelig
Sum, men ikkun at man formodede, de kunde blive
opbyggede af den Sum, hvorfor de vare forsikrede.

Hvem veed ikke, hvor mange Misregninger her kan finde Sted, allerhelst da de af Regjeringen til Brandkassens Conservationtagne Beslutninger endnu ikke vare bekendte, da dette blev frevet. Hvorfor Valkendorfs Collegium er assuredet for en i Proportion ringere Sum end Professorboligerne, skal jeg ikke kunne sige; men jeg kan tænke mig adskillige Aarsager, som Spørgeren ogsaa burde tænkt sig, førend han spurgte. B. C. er bygget en Snees Aar førend de nye Professorboliger, hvoriblandt de to afbrændte ere. Maaskee man i den Tid ikke assurerede saa høit fornødtst Pengenes større Værdi, og Bygmaterialeernes lavere Priser, end i senere Tider. Maaskee man vilde spare den fattige Stiftelse den større Præmie, som en høiers Assurance-Sum havde paadraget, og som maatte tages af Studenternes Stipendier, eller af Capitalet, og a. m.

Førend jeg forlader B. C., maa jeg gjøre opmærksom paa den Maade, Forf. citerer min Beretning om dette Coll. i U. J. Han lader mig sige: "at Consistorium seer sig nødt til at angribe de fattige Alumnens Stipendium for at kunne opbygge Collegiet," men udelader: efter Fundatsens Forkrift. — Videre: "den eneste (2) Maade" — hvad skal dette Spørgsmaalstegn sige? vidste Forf. flere Maader, hvi ansatte han dem ikke? — "hvorend dette haarde Middel kan afvendes." Jeg sagde: haarde, men sundtmaassige Middel. Videre appellerede jeg ikke blot til de Mænds gode Villie, som i deres Ungdem havde opbebaaret dette Stipendium, men fornømmelig til deres Velstand og gode Kaar; thi Willien bor man ikke tvivle om. — Jeg har altid nogen Mistanke til saadanne raddrækkede Citationer af en Andens Ord,

at der kan ligge en Snog skjult i Græsset, eller stille en Stielm bag Øret.

3) "Kunde man ikke tage Klosterdaleren fra de rige og fornemme Mænds Sønner, hvoraf ikke Saa, efter de af mig leverede Lister paa Communitetets Alumni, oppebære samme, og give den til de afbrændte Valkendorfsianer, saa at disse nøde dobbelt Portion?" Gaaer mig ikke an, da det theologiske Facultet ene har med Communitets-Pladsenes Besættelse at gjøre. Hvorledes man forresten af disse Lister skal kunne erfare, hvor rige de Fædres ere, hvis Sønner nyde Communitetet, indseer jeg ikke. Deres Fornømheds siger intet, og kan ofte være en Grund mere til Børnens Trang, naar en forsørgelig Fader, for at vedligeholde en hverken med hans personlige Fortjenester, eller hans Embede passende høi Rang, efterlader sin Familie i trængende Omstændigheder. Skal en haabesuld Søn bøde for sin Faders Daarlighed?

4) "Da man blandt dem der reise udenlands paa Stipendier, finder Sønner af Mænd, der sidde i Statens rigeste Embeder, saa turde man vel haabe, at disse i Tiden vilde erlægge det oppebaarne Stipendium til deres fattige Medstuderende?" Upaatvirlig tor man haabe, at de refunderede det oppebaarne Stipendium, naar de faae Evne dertil; thi det er ingen Følge, at Sønnerne komme til at beklæde de samme rige Embeder i Staten som Fædrene; og naar det skeer, vil de vel refunderede det til Stipendiens Fond, og ikke "til deres fattige Medstuderende," som her snakkes hen i Taaget. Man seer ellers nok, at dette hele Spørgsmaal har sin Grund i en Trang til at faae sagt, at Reifestipendier bortgives til rige Folks Børn. *) Dette

*) En Anden i Bisb. lærde Efterretninger No. 46. d. U. taler over, at Nordmanden tilfødesattes ved Stipendie s Uddelelse, og at endog i Mænds Minde ingen Nordmand skil Reifestipendier, med tilføiet Onske "at Universitets-Journalen vilde snart herover afgive Erklæring., Hvorover? spørger jeg. Derover, at Nordmand tilfødesattes ved Stipendiens Uddelelse? at ikke i Mænds Minde nogen Nordmand skil Reifesti-

behovede jeg nu, hverken paa egne eller Consistoriums Vegne, at tage mig af, om det ogsaa var saa; thi de fleste af de i Noten nævnte Personer have haft Familienstipendier at reise paa, hvorover Consistorium ingen videre Raadighed har, end at det tilseer, at den af Familien udnævnte Person ikke er værdig. Desuden ere de fleste academiske Rejsestipendier saa smaae, at dersom de ikke gives til Candidater, der selv kan fyde noget til af deres Eget, vil de blive henliggende, uden at forlanges af nogen, og vi have haft Exempler paa, at fattige Studenter have maattet frastige sig saadanne Stipendier, som vare dem tillagte, af Mangel paa anden Tilføds.

5) Her opfodres Hr. Niels Kiegels til at erklære sig udførligere over det Rosenkrantske Rejsestipendium, i Anledning af min Besvarelse over ham, det er: til at igientage sin Beskyldning imod Consistorium, at det har ladet dette Rejsestipendium i nogle Aar ligge hen, for at fæste Professor-Sønner siden desto mere at reise paa. Dette vil nu vel ikke koste Manden megen Overvindelse. Men vil han føre et ordentlig Bevis for denne Beskyldning af Regnskabsprotocollerne, saa tvivler jeg ikke paa, at Hans Excellence Stipendiets Patron jo vil fæste ham eller hans Mandatarius disse

til Indsyn, endskiødt hans Beskyldning er en Fornærmelse mod Patronen selv, hvis Pligt det er at paatale alle Uretfærdigheder i Legatets Administration.

Ved denne Leilighed corrigerer Forf. min Beretning om de nu værende Rosenkrantske Stipendiariers Opholdssted. For denne Rettelse skal jeg takket ham, naar den var grundet. Men at Hr. Mag. Begtrup opholdt sig i Zena forrige Sommer, det veed jeg af hans egenhændige Breve. Hvad det vil sige, at han blot paa sin Hjemreise opholdt sig der, forstaaer jeg ikke. Ligger Zena paa Hjemreisen til Danmark, naar man kommer fra Kiel? og anden Hjemreise veed jeg ikke Hr. B. her giort, end en Excursion fra Kiel paa nogle Dage til Kiøbenhavn.

6) Forf. savner Efterretning om det Stampiske Rejsestipendium. — Den skal han faae, naar han vil have Taalmodighed. Jeg kan ikke levere alting paa een Gang.

I de Kiøbenhavnste lærde Efterretninger No. 42 opfordres jeg af Repertoriets Udgiiver til at navngive den Journal, Avis, Tidende o. s. v., hvor den preussiske Cabinetsordre, som er aftrykt i Repertoriets første Hefte, findes. — Denne Opfordring er

pendium? Skal det hede saa meget, at jeg skal give en Fortegnelse paa de Nordmande som have Stipendier, enten i Umindelighed, eller især Rejsestipendier; saa forlanger man noget af mig, som jeg ikke er i Stand til at præstere. Jeg har Rod nok med at erfare, hvem der nyder Stipendier, især naar de høre bortgives af visse Familier. Men af hvad Nation de ere, om de ere Danske eller Norske, har jeg altid, endog ved Stipendier, hvis Bortgivelse jeg selv kan have Deel i, anseet for et illiberalt Spørgsmaal. Holder Rec. i K. I. Est. dette Spørgsmaal for saa vigtigt; hvi erkønder han sig ikke derom? Skal jeg være hans Colporteur i en Ting, han maatte bedre kan erfare end jeg, og som jeg troer bør være Publicum gandske ligegyldig, naar man kan er overbevist om, at de som nyde Stipendier, fortjene dem. — At ingen Nordmand i Mand's Munde fik Rejsestipendium — mærk sig d. e. vel begiærte, men ikke fik — røber en stor Bunkundighed, om det ikke er Ondskab. I det mindste kiender jeg een Nordmand, som i dette Dieblik reiser paa et af de thottiske Rejsestipendier i Sverige, og hvem der havde lyst at udfritte det, kunde vel finde flere. Forresten er det meget begiærligt, at der imod een Nordmand, som begiærer academiske Rejsestipendier, maa findes ti Danske. — Det er al den Erklæring jeg veed at give Rec. i de K. I. Est. herover; jeg haaber, han ventur ingen anden. Jeg vilde give den snarr, da der lod til at være periculum in mora.

befynderlig. Jeg har ingensteds sagt, at denne Ordre var affreven af nogen anden Journal, Avis, Tidende o. s. v. Men jeg har anfert nogle Grunde, hvorfor jeg tvivlede om dens Rægtighed; og jeg skulde snarere frasalde denne Tvivl, naar Udgiveren kunde opgive nogen tydsk Journal eller Tidende, hvoraf han havde taget den, end naar jeg skal troe, at den efter Nær og Dags Forløb var sendt til Danmark for der først at bekiendtgjøres. Jeg indseer ikke, hvad der kunde formaae Nogen i Tydskland, i hvis Hænder den var falden, til at supprimere den saa længe. Den var jo ikke forbudt at bekiendtgjøres, og hvem vilde desuden, især uden for de preussiske Stater, have bekymret sig om saadant et Forbud? Det er altsaa denne Kabinetordres Rægtighed, Udgivere, og ikke dens Fremlaan, jeg har at gotgiere.

Imidlertid vil jeg ikke dølg, at jeg har truffet paa en Beretning i Akt Henskes Archiv sår die neueste Kirchengeschichte IV Quartal, som synes at have Hensigt til denne mærkværdige Cabinetsordre. Han fortæller nemlig S. 186. efter et Brev fra det brandenborgske, at efter at det var lobet saa ulykkelig af med det Visitationsarinde, hvori de Herrer Heremes og Hilmer i Foraaret 1794 vare sendte til Halle, at Visitatorerne over Hals og Hoved og uden at faae noget fortættet, havde maattet forlade Halle formedelst Studenternes Udsvævelser, som sloge Vinduerne ind i deres Herberge og dreve andet Uvæsen med dem; havde man fra Berlin tilskillet Universitetet, hvad Visitatorerne fornemmelig skulde have forhandlet med det theologiske Facultet, dersom de ikke vare blevne forstyrrede i deres Forretninger. "Dette var (hedder det) et Reglement, hvorledes og ikke anderledes visse udtryffeligg navnthe bibelske Sprog herester skulde forklæres i de exegetiske og dogmatiske Forelæsnings." Dette kan vel ikke være andet, end den i Repertorium

meddelte Cabinetsordre. Facultetet skal ogsaa efter samme Beretning allerede have indsendt en standhaftig Erklæring derover, eller, som det her noget utydelig udtrykkes: Die Facultät hat bereits einen standhaften Bericht darauf eingeschickt; ligesom Brevskriveren heller ikke tvivler om, at alle disse vigtige Acter i Forbindelse med tilforladeligere Esterretninger, som endnu kan gives til Oplysning derom, engang i sin Tid vil blive bekiendtgjorte i Trykken. Eftersom Udgiveren af Repert. har været saa lykkelig at faae Cabinetsordren, førend nogen Journalist i Tydskland, tør man og vente, at han vil kunne meddele Facultetets Svar, der, naar det er affattet med den Standhaftighed, som Andre have viist i Præsten Schulkes Sag, vil blive ligesaa mærkværdigt, som Cabinetsordren selv.

IX.

Anmeldelse af en dansk Oversættelse af Titus Livius.

Hr. Magister Rasmus Møller, Sognepræst til Udum ved Randers, og bekiendt fra Universitet af sine grundige philologiske Kundskaber, har indsendt en Prøve af en dansk Oversættelse af T. Livius til Selskabet for de skønne Videnskabers Forfremmelse, og tilkudtet sig at levere en dansk Oversættelse af denne ypperste latinske Historieskriver, naar han til saa vidtsædligt og kostbart et Foretagende kunde gjøre sig Haab om Selskabets Opmuntring og Understøttelse. Selskabet har med Fornøielse modtaget hans Tilbud, og foruden andre Opmuntringer tilstaaet ham, at hans Arbeide maatte trykkes paa Dets Betøstning. Naar Begyndelsen med Trykningen kan see, vil Publicum nærmere blive underrettet.

Af Hr. Professor Kræhensteins Testament, for
saavidt Kiøbenhavns Universitet er an-
gaaende.

(Overfat af Tydst.)

5. §.

Mit physikaliske Apparat testamenterer jeg til Univer-
sitetet i Kiøbenhavn efter en Liste, som samme af det
Kongl. danske Cancellie er overleveret. Dette Appa-
rat har det at modtage inden et Fierdingaar efter
min Død, og forvare paa det dertil bestemte Sted.
Imod dette Testament, som ogsaa imod de paa det
Kongelige Bibliothek leverede arabiske og persiske Ma-
nuscripter, er mig af Postkassen-Directionen paa Kong-
elig Befalning givet den Forsikring, at min Kone
efter min Død, saa længe hun bliver Enke, skal nyde
aarlige 300 Rdlr. Pension af Postkassen, hvilken For-
sikring man vil finde under mine Documenter.

6 §.

Ligeledes testamenterer jeg det her værende Uni-
versitet mine brugbareste physiske og mathematiske Bøger
efter en her hosføiet Liste; dog ikke for at indlemmes
i dets Bibliothek, men de skal tiene til Brug for mine
Eftermand, som undervise i Experimental-Physiken,
og blive i deres Forvaring, for at spare dem de ikke
ringe Udgifter til deres Anskaffelse. Dog skal disse Bø-
ger, saavelsom det physiske Apparat, staae under Opsigt
(Surveillance) af to Herrer Medlemmer af Consisto-
rium, som dette Collegium vil have den Godhed at
udnævne dertil. Under disse Opsynsmænds Vine har
enhver Lærer i Experimental-Physiken, naar han ned-
legger dette Væremøde, at aflevere Bøger og Instru-
menter efter anførte Liste til sin Eftermand i dette Væ-
remøde; og svare til de Defecter, som maatte findes.
Efter hans Død ere hans Arvinger dertil forbundne.

7 §.

Af min selverhvervede Formue overgives inders
4 Uger efter min Død 12000 Rdlr., skriver: Tolv
Tusinde Rigsdaler til Universitetets Qvartur, for lige-
som dets øvrige Capitaler sikkert at udsættes paa Rente.
Disse 12000 Rdlr. skal afleveres i saadanne Obliga-
tioner, som ere befrieede fra Afgiften af Qvartprocent-
Rente. Hans Majestæt Kongen bedes tillige allerun-
derdanigst, at lade Renterne af denne Kapital, som
i Tiden ere for evig bestemt til Physikkens Best, være
bestandig frie fra denne Afgift. Saalænge min nu-
værende Hustru Anna Maria fød Thun lever, skal
hende Renterne af disse 12000 Rdlr. med fire Pro-
cent uden Afkortning, imod hendes Qvittering udbe-
tales i de to sædvanlige Terminer, om hun ogsaa efter
min Død giftede sig igien. I det første Aar efter hen-
des Død blive af disse samme Renter 900 Mark, skr-
iver Nie Hundrede Mark hamborger Courant, som
efter det forhaandne Document ere tre fjerde Dele af
hendes Indbragte, overensstemmende med Lands Lo-
vene udbetalte til de af hende udnavnte Arvinger.
Herover udstader Consistorium ved Universitetet en
Forsikring til min Enke ved Capitalens Modtagelse.
Da hun efter denne 7 og forrige 5te Articul, vil, for-
uden en Enkepension fra Universitetet af 50 Rdlr., og
endnu en anden som beløber sig 25 til 29 Rdlr., have
en Enkeindkomst af 830 til 850 Rdlr., hvilken jeg,
dersom jeg skal leve endnu længer, tænker under visse
Omstændigheder at forøge til 900 til 1000 Rdlr.,
saa troer jeg paa denne Maade, isald hun skulde over-
leve mig, bedre at have sørget for hende, end om hun
efter Lovene fik Halvdelen af min selverhvervede For-
mue til hendes Arvepart.

10 §.

Da der ved det her værende Universitet ikke sær-
deles er sørget for Experimental-Physikkens Cultur;

da jeg har min selverhvervede Formue største Deel Collegiis privatissimis experimentalibus for fornemme Elskere at takke; da fremdeles min Datter og hendes Børn foruden deres egen Formue rigeligen ere forsørgede ved ovenstaaende Testament i 2den og 3die Artikel; saa haver jeg med mine Arvingers Samtykke besluttet, at bestemme den i 7 Artikel anførte Capital af 12000 Rdlr., som skal overleveres Qvæturen, i sin Tid til Experimentalphysikens Bæste. Næmlig efter min Enkes Afgang, og efter at de i 7de Artikel bestemte 900 Mk. lybsk til hendes Arvinger ere udbetalte, skal de 480 Rdlr. Renter af denne Capital anvendes paa følgende Maade:

Min Efterfølger i Experimentalphysiken, saa længe han ingen Løn nyder af Universitetet selv, s. Er. som Professor i Medicin eller Mathematik, erholde deraf 400 Rdlr., skriver fire hundrede Rigsdaler i aarlig Løn, i det allerunderdanigste Haab, at hans Majestæt Kongen vil have den Naade at forege disse 400 Rdlr. med et Tillæg af 200 Rdlr., i Betragtning af, at dette Læreembede er forbundet med mere Moie, Arbeide og Omkostninger end noget andet, og fordi denne Videnskabs Cultur endnu ikke har forarsaget Hans Kongelige Majestæt nogen Omkostninger, saaledes som Botaniken, Astronomien og Mineralogien, omendskiødt den i Henseende til dens Nytte i det borgerlige Liv, ikke viger nogen af disse. De øvrige 80 Rdlr. udbetales aarlig til Læreren i Physiken for anskaffede nye physiske Instrumenter og physiskmathematisk Bøger, ligesom og for at underholde og forbedre Instrumenterne, NB. indod hans derover indleverede Regning og Specification, men ikke uden samme. Men saasnart han ascenderer til Løn ved Universitetet, s. Er. som Professor i Mathematiken, hvilken meget beqvemt kan optage Physiken med i sit Læreembede, efter som Mathematik nødvendig udfordres til Physiken; saa bestemmer jeg 240 Rdlr. af hine 480 Rdlr.

til hans Løns Formerelse, for hans mæssommere Læreembedes Skyld; de øvrige 240 Rdlr. skal anvendes af ham til det physiske Apparats Formerelse og Forbedring efter indgivende Specification og Regning. Specification paa de for ovenmeldte 80 Rdlr. og for disse 240 Rdlr. aarlig anskaffede Instrumenter og Bøger, tilligemed Udgiften derved, skal aarlig indføres i en dertil bestemt Bog, og ved hvert Aars Ende forelægges Consistorium til Indsigt og Revision; eftersom alt dette skal høre til det Universitetet legerede Apparat, og blive dets ewige Eiendom. Jeg haaber derfor, at Consistorium vil have den Godhed og sørge for dets Vedligeholdelse og suidkomne Overleverelse til den som hver Gang er Lærer i Physiken. Skulde i den følgende Tid disse Renter ikke mere blive anvendte til Læreembedets Bæste i Experimentalphysiken; saa beholde mine Descendenter bestandig Ret til at tilbagefordre fra Universitetet og tillegne sig Capital og Renter.

Dette mit Testament er ved mit 67 Aars Tiltrædelse til Bekræftelse undertegnet af mig, min Egteskælle, min Hr. Svigersøn, min Datter og de dertil udbedte Vidner, og forsynet med enhvers Segl.

København, den 39 Januar 1789.

Christian Gottlieb Kræstenstein.

(L. S.)

Anna Maria Kræstenstein fødte Thum.

(L. S.)

Otto Friderich Stub. Lovise Elisabeth Kræstenstein.

(L. S.)

(L. S.)

Som Curator

Dr. Daniel Gottlieb Moldenhawer.

(L. S.)

Som Vidner

Jacob Munsen, Med. Doct.

(L. S.)

P. v. Sirtel, Cancellie-Secretair.

(L. S.)

Herved var tilføjet:

Da jeg, siden jeg opfattede dette Testament, har taget min Datter-Søn Christian og Datterdatter (Enkelin) Lovisa til Opdragelse hos mig i Huset, saa gjør jeg endnu, i Følge den mig i 11 Artikel forbeholdne Frihed, følgende Foranstaltninger:

- 1) Af mit Bibliothek skal Muschenbr. lat. Exp. Physic. 2 B. Newtons princ. phil. nat. og Newtons Optic., item Dictionaire physique in 4. 3 Bind, føies til Experimentalphysikens Apparat.
- 2) Af de øvrige Bøger skal alle de, som høre til Medicin, Experimentalfysik, Mathematik, Astronomie, Mechanik, Architectur og Naturhistorie,

udfyldes, og gøres til et Bibliothek for min Datter-Søn og forvares i dette Kasser.

Den 1ste October 1792.

Krahenstein.

Copiens Rigtighed! bevidne

Kbhavn d. 15 August 1795.

D. S. Moldenhauer.

Waldife.

* * *

Da det første Hefte af Universitets Journalens første Aargang for 1793, som var foregribet, nu er omtrykt; saa kan complete Exemplarer saavel af denne Aargang, som af Aargangene 1794 og 1795 have hos mig for Subscriptionsprisen 1 Rdlr. 8 S. af dem, der tegne sig som Subscribenter for de følgende Aargange; af andre for 1 Rdlr. 2 Sk.